

BIL JE TOPEL JUNIJSKI VEČER ...

OKENCE, GLASILO MLADIH IZ VERDA

Če kateri že koli predmet raziščete pravilno, se z njim pokaže vsa družba.

Andre-Georges Hadricourt

... Tokrat se skušam spomniti dni, ko se nam je utrnila misel o izdajanju Okenca. Pošteno sem se moral potruditi, celo s prijatelji sem stopil v stik, da sem izvedel vso resnico, kajti prve številke nisem nikjer našel.

Bil je topel junijski večer 1974. leta. Menda je bilo že pozno v noč. V Retovju smo pekli »kupljeno kuro ali zajca«. To tudi ni važno. Takrat je naša aktivnost kar prekipevala in hoteli smo jo spraviti tudi na papir. Ta ideja je vse prevzela in celo noč smo debatirali o vsemogočem.

Menda naj bi se po prvi zamisli glasilo imenovalo po naši prelepi soteski Retovje, a smo se potem odločili za Okence ... se je v uvodniku že 8. številke glasila Okence junija 1979 spominjal urednik glasila – Gabrijel Hladnik.

Okence je bilo glasilo mladih iz Verda; prva številka je izšla leta 1974, zadnja pa je ugledala luč sveta maja 1987.

Glasilo je izdajal Okrajni odbor zveze socialistične mladine Slovenije Verd (OO ZSMS Verd), prve številke so tiskali v IGRAD-u¹, od 5. dalje pa je priskočila na pomoč Občinska konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije Vrhnika (OK ZSMS Vrhnika).

Posamezni izvodi so izhajali različno, največkrat enkrat letno, kdaj enkrat na par let, nekajkrat pa celo dvakrat letno. Mnogokrat so izdajo zaključili v zadnjih tednih leta, zato so v glasilu pogosta tudi novoletna voščila in vabila na praznična srečanja.

Glasilo je mladina začela izdajati predvsem zato, da bi zapolnila vrzel med tovrstnimi publikacijami in da bi obveščala krajanke in javnost o delovanju OO ZSMS Verd in dogajanju v domači krajevni skupnosti². Okence je bilo edino glasilo v KS Verd in eno redkih, ki so tedaj sploh izhajala v občini Vrhnika. Ko je urednik poslal (verjetno) 5. številko na uredništvo oddaj V korak z mladimi, so prejeli za glasilo naslednjo oceno: *Okence, glasilo mladih iz Verda, kaže mikavno zavzetost, da se del energije tamkajšnje mladine zgosti tudi v pisani besedi, pa naj gre za informacijo, pozivanje k aktivnosti ali za poizkuse izpovedi v literarni pisavi.*³

Glasilo Okence je bilo tehnično enostavno razmnoženo (ciklostil, platnice od 4. številke dalje tiskane), s pisarniškimi sponkami vezano glasilo. Razen 1. številke, ki so jo zaman iskali že pet let po izidu, je ohranjenih vseh nadaljnjih štirinajst izvodov⁴.

Glasilo je izhajalo v različnem številu izvodov; od 150 do 300. Uredništvo in pisci član- kov so se podpisovali s polnimi imeni, ime- ni, vzdevki, psevdonimi in šiframi, v zadnjih številkah pa je v Okencu – oknu, očesu, ogle- dalu časa – čedalje več člankov anonimnih, nepodpisanih.

Podpisani avtorji in zbiralci besedil in sestav- vljavci križank in ugank (v posameznih šte- vilkah): Benkovič Mojca (6), Bole Boris (11), Bolha Janez (10), B. Tanja (15), Cunder Ma- tjaž (2, 3, 4), Cunder Tomaž (7), Dobrovoljc Andrej (9, 12), Dobrovoljc Blaž (8), Dobro- voljc Katarina (12), Dobrovoljc Marija (11), Dobrovoljc Marinka (10, 11), Dobrovoljc Niko (13), Drašler Boris (10, 13), Drašler Janez (3), Drašler Tanja (15), Frumen Tone (12), Gorenc Marta (12), Hladnik Gabrijel, Elo, Ele (2, 3, 4, 5, 6, 8, 10), Hren Stanka (9, 10, 11), Jarc Irena (11), Knapič Mateja (10), Martinšek Bojan (3), Miklavčič Ksenija (8, 9), Močilar Matjaž (10), Novak Peter (10), Oblak Mirko (5, 7, 9, 10, 11, 12), Petrič An- drej (8, 10, 11, 12), Petrič Ksenija (5), Rihar Branka (9, 10), Rihar Marjan (5, 8, 9, 10, 11), Stržinar Mojca (9), Susman Jakob, Jaka (2, 3), Škof Zvone (2, 3, 4), Troha Tamara (15), Vidmar Janko (5, 6, 7, 8, 9, 10, 11), Žakelj Janez (3), Žirovnik Matjaž (4).

Okrajšana imena in psevdonimi (v posa- meznih številkah): Aero bik (13), Alergičen gospod (4), Alkoholno navdahnjeni (15), An- drej (5), Andrej (14), B'čk (11), Blaž (14, 15), Bojan (15), Boris (14), Brigita (6), Češnjica 83 (13), Darja (15), F. G. (12), Gabrijel (3), Gita (15), Helenca (7, 8), H. G. (12), Irena (6), Irena (14), Jak (5, 7), Jana (9), Jani (9), Jerdna (13), Jest – Ogi (15), Joco (13, 14),

Joži (11, 14), J. V. (13), Katka (15), Kroglični ležaj (13), Ksenija (4, 6, 7, 8), Ksenija (14), Kuharski mojster (2), Laik (3, 5), Lavro (15), Lenart (14), Leon (ni treba) (15), Marija (8, 10), Marina (8), Marjan (5, 6), Marjeta (14, 15), Mateja (7, 8), Mateja (15), Mladinka (11), Mojca (14), M. R. (11), Nekdo (11), Ne- posredni udeleženec (8), Nesrečni Romeo (4), Niko (14), Nina (5, 10), N. N. (6, 10), Opozicija (14), Oštir (11), Pastor (14), Pavla (15), Pika (3), Polona (10), Premraženi mla- dinci (11), Prešernov Franci (8), Prvošolček Dobrovoljček (11), Referent za fantovšne (10), R. M. (11), Samc (5), Sam Ms Doland, Dog street 13, New Castle, Sckotland (5), Si- romak Mozga (2, 10), SMB oblaki (14), Smi- ljan (15), Sodelavci (4), Sončna uprava TOZD Javni WC Verd, direktor V. T. (5), Sony (15), Splošno prepisovalstvo Fratr (11), Stanka (8, 10), Suljo (6), Sv. Jaka (2), Šminka (12), Špe- la (14), Šrangar (11), Štirje kovači nakladači (7), Tanja (12), Tatjana (14), Team strokov- njakov (4), Tine (15), Tine Zainteresiran (7), Toni (11), T. P. Lenart (13), Utrujeni mladi- nec z lopato (14), v. a. (3), Veliki lažnivec (3), Vili (5), Vojak Marjan (12), Vojnik Stane (3), Vremenoslovna družba Von Britaf, pri Cerkvi št. 17 (15), Žalujoči ostali (4), ŽNJ (10, 11), 13-1-10-12 (2, 3, 4).

V vsaki številki je na začetku objavljen nago- vor urednika, poročilo o delu mladinskega aktiva ter program za naslednje leto, sledijo poročila o dogajanju v Krajevni skupnosti, reportaže z različnih pohodov, analize špor- tnih dogodkov in tudi poročanja s političnih srečanj tistega časa.

Kulturno delovanje je bilo v veličastnem raz- cvetu; v Domu⁵ sredi Verda in ob različnih spomenikih so mladinci pripravljali recitale, proslave in spominska srečanja. Vsako sezo- no so se lotili novega gledališkega teksta in delo večinoma okronali z uspešnimi premi- erami in gostovanji v drugih krajih občine.

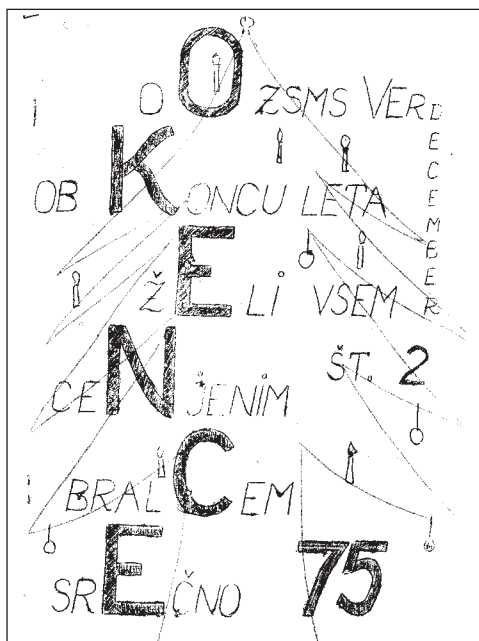
16. Pred spomenikom talcem, padlim borcem in žrtvam 2. svetovne vojne se je odvijala večina krajevnih proslav vse od odkritja leta 1958 do konca devetdesetih let. (arhiv Polona Gruden)

V glasilu Okence so mladi objavljali tudi svoja dela, prve literarne poskuse; prozo, poezijo, šale, anekdote, uganke ... in vedno znova vabili k sodelovanju in ustvarjanju prispevkov tudi druge krajanje. Želeli so si, da bi *glasilo postalo splošno informativno sredstvo o dejavnosti krajevnne skupnosti*⁶. Iz leta v leto so mladi novinarji in dopisniki ugotavljali, da je Okence sicer v kraju med najbolj priljubljenimi čtivi, a zanj pišejo vseeno le sami. Da bi povečali število dopisnikov, je predsedstvo OO ZSMS Verd sprejelo več sklepov. Prvi je bil, da naj vsi člani predsedstva napišejo po en članek. Tega se je večina sicer držala, vendar to ne more biti dolgoročna rešitev, saj se krog dopisnikov tako ne povečuje, pa tudi vsebina člankov je enostranska, saj prihaja »od zgoraj«, ne pa iz širokih vrst mladih ... na ta način bi se Okence preimenovalo v glasilo predsedstva mladinske organizacije. Drugi, boljši sklep je bil, da poleg svojega – vsak član predsed-

*stva poskrbi še vsaj za en članek od sedaj neznanega dopisnika, vsi dosedanji redni sodelavci pa naj mrežo dopisnikov čimbolj razpletejo.*⁷

S pregledom posameznih številk se pred nami razpre čas, ki je danes, štirideset let kasneje, že del zgodovine. 70. in 80. leta 20. stoletja so bila leta, v katerih so bili otroci, rojeni med 2. svetovno vojno, že starši, in čas, v katerem so se rojevali in odraščali današnji kreatorji Slovenije. V tistih dneh si lahko srečeval in klepetal še z ljudmi, rojenimi v 19. stoletju, leto 2000 pa se je zdelo kot del znanstvene fantastike. Nismo poznali mobilnih telefonov, računalnikov, med prvimi avtomobili so kopitljale še konjske vprege, bil pa je to še čas, ko so tudi mladi prevzemali odgovornost za družbene pojave in aktivno prispevali k razvoju domačega kraja. Pa prelistajmo teh štirinajst snopičev!

Najboljši amaterski mladinski aktiv v Sloveniji ...

17. Okence 2

Okence 2, december 1974

Glavni urednik: Jakob Susman

Odgovorni urednik:

Gabrijel Hladnik, Zvone Škof

in Janez Drašler

Tipkopis: Janja Dobrovoljc, Jelka Levec

Naslovna stran: Gabrijel Hladnik

150 izvodov

11 strani in črno-bela naslovnica

V drugi številki Okenca Gabrijel Hladnik poroča, da je bilo leto 1974 za mladino Verda med najuspešnejšimi doslej.⁸ V želji, da postanejo najboljši aktiv v republiki, so se mladi zbrali in začeli delovati na različnih področjih že septembra 1973. Prirejali so ples, zabave, tekmovanja, srečanja z drugimi aktiv, proslave, hodili na pohode, pri-

18. Udeleženci tekmovanja Naš klub v Celju; od leve Matjaž Žirovnik, ?, ?, Cvetka Vrhovnik, ?, Zvone Škof, zadaj Brane Štivec, Matjaž Leitgeb, Djordje Nikolčič ml., spredaj na levi Janez Žakelj. (arhiv Matjaž Žirovnik)

pravljali različne akcije in oživljali odrska dela. Trud se jim je bogato obrestoval, saj so s prostovoljnim delom in zrelostjo dosegli zastavljeni cilj.

V naslednjem letu so načrtovali nadaljevati tekmovanje v akciji Naš klub 1975⁹; praznovanje Novega leta so organizirali v Zadrugnem domu, januarja so pripravljali premiero odrskega dela Večna lovišča, traso za gozdni smuk Češnjica so obsekali že jeseni, sama športna prireditev pa je bila odvisna le še od ugodne zime. Takoj po praznikih so jih čakala prva tekmovanja v znanju in fizični moči med mladinskimi aktiv.

19. Zima 1970. leta; Janez Dobrovoljc, Tomaž Gorišek, Franc Gorišek kupuje od Matjaža Žirovnika vstopnico za ogled gozdnega smuka Češnjica. (arhiv Matjaž Žirovnik)

20. Franci Susman na zgornjem delu gozdnega smuka Češnjica, opazuje ga France Turšič. (arhiv Polona Gruden)

21. Priprava proge Češnjice sredi 70. let: spredaj levo Matevž Pleško, Gabrijel Hladnik, Janez Žakelj, Tone Furlan, Minka Škof, Inga Rizman, v sredini Stane Jakopič, Jernej Drašler, Igor Žilavec in Lidija Drašler, zadaj Janez Drašler in Aleš Petrič. Na telovnikih imajo nekateri pripeti »švicarske« belo rdeče križe, saj je Verd že več kot stoletje šaljivo poimenoval tudi Švica, Verjani pa Švicarji. (arhiv Matjaž Žirovnik)

Iz prispevka Jake Susmana izvemo, da je mladina, nabita z energijo in polna elana, želela postaviti manjšo kočo na Pokojišču. Našli so propadajočo kočo na Zavrhu, se z več delovnimi akcijami lotili obnove, a jih je

sredi dela ustavila *ta presneta birokracija*. O odlični uvrstitvi na tekmovanju v gasilskih veččinah, ki je bilo po dvajsetih letih v septembru ponovno organizirano na Vrhniki, poročajo tudi *mlajši verdski*¹⁰ *gasilci*.

Zvone Škof objavlja drugo poglavje zgodovinske črtice Kartuzijan iz Bistre, Matjaž Cunder pa zapiše, kako nadaljuje svoje raziskovanje kraškega sveta jamarska sekcija: ... Raziskujemo predvsem brezna, kajti jam pri nas skoraj ni. Pojem brezno bi si nekdo razlagal, da je to samo razpoka, globoka 5 do 10, morda celo 75 m in se konča tako, kakor se začne. Toda to ni res. Na dnu take razpoke je ponavadi nadaljevanje podzemne jame, ki se vije valovito pod površjem. V tej jami je čisto tudi brezno, ki se spušča še globlje ...

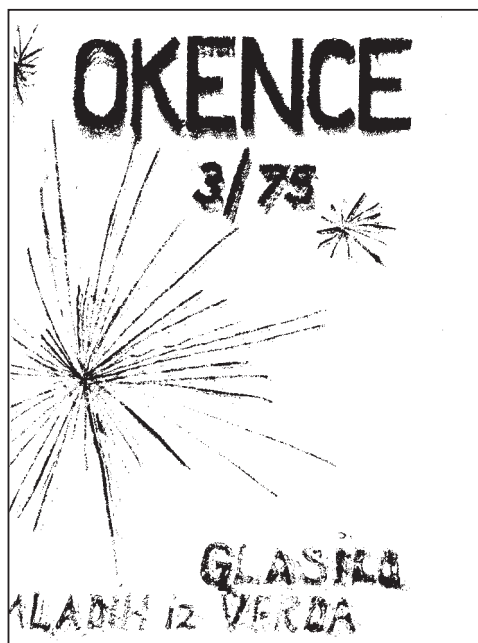
Po 20 minutah vožnje (proti Pokojišču) smo priromali do prvega brezna. Vsi napeto pričakovani raziskovalci hitro poskačemo iz avtomobila, vzamemo potrebno orodje in že smo pri vhodu. Od zgoraj navzdol pogled ni nič kaj prijazen, ko opazujemo temo pod seboj. A nismo se ustrašili. Brezno je bilo z vejami zasuto, tako da ga skoraj ni bilo mogoče opaziti. Pritrdili smo vrvi in že lezemo navzdol, po mastnih in gladkih skalah. Po kakšnih 10 m smo že na tleh. Malo se razgledamo po okroglem prostoru, ki ima 3 m premera ter ugotovimo, da je našega raziskovanja konec. Z zadnjimi upi posvetimo v skalnate razpoke, kar nam nadaljnjo pot odpre netopir, ki prileti iz ozke razpoke, torej brezno se nadaljuje. Z rokami hitro odmečemo zemljo, veje in kamenje in že lezemo v notranjost. Šele sedaj se nam odpre podzemski svet. Nekaj kapnikov v podzemski dvorani stoji že tisočletja in služi za oporo stropu. Nekako vodoravno po hodniku pa je razpoka, iz katere visi nešteto majhnih kapnikov, ki so bolj rjavkaste barve zaradi zemlje, ki jo voda spira v notranjost. Po tleh v ilovici opazimo sledove našega predhodnika. Jama se nadaljuje še kakih 300 m. Tu vidimo polno netopirjev, pripetih na steno. Ti živijo v teh hladnih jamah pri temperaturi 5°C, ne glede na letni čas.

Ko pridemo do konca, pa vidimo podpise predhodnih jamarjev. Najstarejši podpis je iz leta 1812. Priimka nismo razločili, kajti uničil ga je zob časa. Poleg tega je še nekaj mlaj-

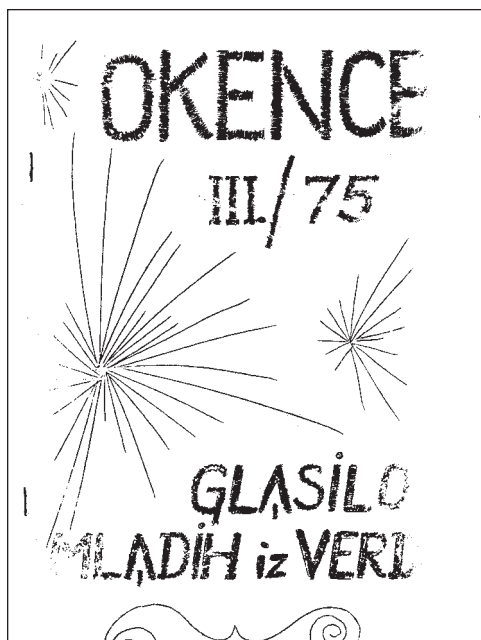
ših podpisov, največ iz vojnega časa. Iz tega razberemo, da so bili tudi naši partizani vneti raziskovalci kraškega sveta, kajti poleg podpisov je tudi peterokraka zvezda ter par pesniških verzov ... Ker se je mračilo, se odločimo še za ogled nam najbližjega in nekdanj zelo lepega Štefinovega brezna. Na žalost pa se zadnje čase vse bolj spreminja v smetnjak. Neznani barbar je pripeljal razne ostanke avtomobilske industrije in jih začel stresati tako, da je že velik kup. Jama že izgublja naravni videz in je sedaj že zelo oravbana, kajti nekdo je od tu odpeljal kapnike kar s kripco za svoj muzej v domačem okolju ...

Za izžrebano rešitev novoletne križanke obljublja uredništvo kot 1. nagrado 30 ND (novih dinarjev), drugo- in tretjenagrajene- ga pa čaka 20 in 10 ND.

V Bistri največji lovski muzej v Jugoslaviji ...

22. Okence 3, prva varianta.

23. Okence 3, druga varianta.

Okence 3, 22. maj 1975

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Elo Hladnik

*Odgovorni urednik: Janez Drašler, Pavle Mrak,
Matjaž Cunder, Jakob Susman,*

Tipkopis: Janja Dobrovoljc, Jelka Levec

Naslovna stran: Pavle Mrak

Tisk: IGRAD

300 izvodov

31 strani in črno-bela naslovnica

Ohranjeni sta dve različni naslovnici tretje številke. Ta popisuje bogato kulturno, športno in družbeno življenje kraja. Med najbolj priljubljenimi je prav gotovo kulturno-umetniška dejavnost. Dramska skupina s petnajstim mladinci se je po Treh tičkih in Rožmarinu lotila tretjega odrskega dela – komedije v desetih slikah Večna lovišča (Miro Štefanec). Po več kot desetih nastopih v drugih krajih so z igro nastopili tudi na Naši besedi 75.¹¹

Občinska revija Naša beseda je bila letos v domu JLA na Vrhniki organizirana že drugič. Od 7. do 13. aprila sta se s svojimi deli predstavila tudi mlada literata iz Verda: Gabrijel Hladnik in Zvone Škof. V odmevih na Našo besedo 75 lahko preberemo za skupino iz Verda naslednjo kritiko: *Verdjani so se nam v tej sezoni že tretjič predstavili v Večnih loviščih. Od vseh predstav v kulturnem tednu je bila ta še najbolj postavljena v današnji čas in po tej plati najbolj zanimiva. Slabša stran predstave so peti vločki, ki se ne vključujejo v igro; mogoče bi bilo bolje, če bi imeli glasbeno spremljavo. Drugače pa moramo igralce pohvaliti, od lanskega leta so napredovali in so sedaj že prav dobri amaterji. Spet se je pokazalo, da so gledalcem najbolj simpatični tisti igralci, ki imajo simpatične vloge. Popolnoma človeška reakcija, tega res ne gre očitati nikomur. Ravno zato ženski liki niso prišli toliko do veljave. Razlika je še toliko bolj opazna, ker je med Verdžani že nekaj prav dobrih igralcev. v. a.*

Pripravili so tudi nekaj drugih kulturnih dogodkov; za otroke obisk Dedka Mraza, za žene in delavke iz tovarne LIKO (Lesno industrijski kombinat) proslavo ob 8. marcu, 15. marca proslavo za žene iz ZB (Zveze

24. Dedek Mraz je sredi 70. let. Maticu Mraku prinesel kitaro. (arhiv Polona Gruden)

borcev) in SZDL (Socialistične zveze delovnega ljudstva) pa obletnico gasilcev. Izbrali so tekmovalce za kviz Spoznavajmo svet in domovino¹², organizirali diaproyekcijo ob obisku iz Španije, s prispevki pa mladinci iz Verda sodelujejo tudi v občinskem časopisu Pota mladih.

Oživili so tudi komedijo iz prejšnje sezone Trije tički in z njo dvakrat nastopili na gostovanju v bratski republiki Makedoniji. Dramska skupina je od 24. do 28. aprila namreč vrnila obisk kulturno-umetniškemu društvu Josif Josifović iz Gevgelije. Obisk v Makedoniji podrobno opisujeta Jakob Susman in Gabrijel Hladnik.

Mladi so za tekmovalce spretnosti in znanja organizirali tudi glasbeni nastop, veliko pevcev pa se vključuje v zbor Parketarne Verd. O moškem pevskem zboru, ustanovljenem ob 100. obletnici Parketarne, pove več v svojem prispevku Janez Žakelj: *Takoj na začet-*

ku se je zbralo 30 pevcev in številka je kmalu narastla na 37 članov. Pod zborovodjem Tonetom Jurjevčičem so s petjem obogatili številne občinske prireditve in njihov prvi samostojni nastop v polni dvorani Cankarjevega doma so pozdravljali burni aplavzi konec vsake zapete pesmi.

Med prvaki OO ZSMS so se znašli tudi mladi športniki iz Verda; tako v posameznih zimskih športnih panogah, kot na Trnovskem maratonu, Bloškem teku, teku na Vršič in Po poteh partizanske Ljubljane. V vseh osmih panogah sodelujejo pri športni olimpijadi, štirje člani pa so prejemniki Trofeje vzdržljivosti.

Mladinci sodelujejo z vsemi krajevnimi organizacijami; SZDL, RK, KS, PGD, ZB, imajo svojo gasilsko desetino in vsi člani so podčastniki. Tečaj, ki ga je minulo zimo organizirala Občinska gasilska zveza za gasilce vseh krajevnih skupnosti, v posebnem prispevku opisuje Matjaž Cunder.

25. Dramska skupina na gostovanju v Gevgeliji: spredaj levo Marinka Jevce, v sredini Jakob Susman, v sredini med gostitelji Matjaž Žirovnik in Janez Žakelj, zadaj Niko Nikolčič, Zvone Škof, Janez Drašler, Stane Nagode in Aleš Petrič. (arhiv Matjaž Žirovnik)

Jamarska sekcija namerava zgraditi Jamarški dom (koča v tlorisu 6 x 7 m), ki bo izhodiščna točka za terenske raziskave. V tej številki je zopet predstavljen kraški svet, tokrat speleološka karta Vrhnike in njene okolice.

Gabrijel Hladnik poroča z odprtja največjega lovskega muzeja v Jugoslaviji, v Bistri, 10. maja 1975: ... *Na pobudo lovske zveze Slovenije so preuredili ves levi del gradu ter vanj razvrstili vse vrste živali. Na otvoritvi so poleg lovcev sodelovali tudi Stane Dolanc, France Popit in Leopold Krese, ki so tudi strastni lovci. Vsak od njih je prispeval nekaj živali. Povabljen je bil tudi tovariš Tito, ki pa zaradi parade ni utegnil priti.*

Živali so razvrščene v več skupin in to glede na bivanje in velikost. Takoj na začetku najdemo vsemogoče ptiče iz močvirja in gozda. Sledijo jim manjše gozdne roparice in divjad. Poseben oddelek predstavljajo tudi živali s strmih pečin, največ pozornosti pa vzbuja gozdna pošast – medved. Naj ravno o medvedu, ki je razstavljen, povem nekaj več.

To je medved – svetovni prvak. Ustreljen je bil v revirju Graševka v lovišču GD Jelen Snežnik. Ustrelil ga je nek zahodnonemški lovec. Izčiščen je tehtal 315 kg. Na mednarodni razstavi trofej v Torinu je leta 1973 komisija medvedovemu kožu (223,5 x 145,5) priznala 419,50 točk in dodelila naslov Svetovni prvak. Zavod za spomeniško varstvo

26. Naselje Planum, v katerem so med gradnjo avtoceste stanovali delavci. (arhiv Muzejskega društva Vrhnika)

narave ga je proglasil za naravni spomenik in prepovedal izvoz in tako zdaj krasi Bistriški muzej.

Sledi nekaj pesmi, večinoma podpisanih s psevdonimi, Janez Drašler nam po virih rojaka Marijana Marolta predstavlja prve omembe in razvoj vasi Verd. Še posebej opiše cerkev svetega Antona, po vojni podrtu kapelico sv. Florijana sredi vasi in poziva druge mlade, naj tudi sami iščejo zgodovinske podatke o domačem kraju, naj se pogovarjajo o minulih časih s starši in starimi starši, naj zbirajo stare predmete in druge zanimivosti iz preteklosti.

Na koncu je objavljeno poročilo o delu Krajevne skupnosti. Na zadnjem občnem zboru so sprejeli sklepe, ki naj bi oblikovali bodočo podobo in ustroj Verda: Mirke naj postanejo zazidano območje, nova žaga naj se gradi ob podani dokumentaciji na levi strani poti, ki pelje proti železniški postaji, na desni strani pa se namesto naselja Planum¹³ nameni prostor za solidarnostna stanovanja – vrstne hišice, ki jih bo gradilo podjetje LIKO. Obenem se mora na križišču cest planirati prostor za vrtec in trgovino¹⁴.

V Janezovi vasi so načrtovali ureditev novih pešpoti, ureditev bregov Ljubljaničice, ob cesti Vrhnika-Verd nov pločnik, čez Ljubljaničico pa novo brv od Čepona do vrtca in razširitev obstoječega mostu.

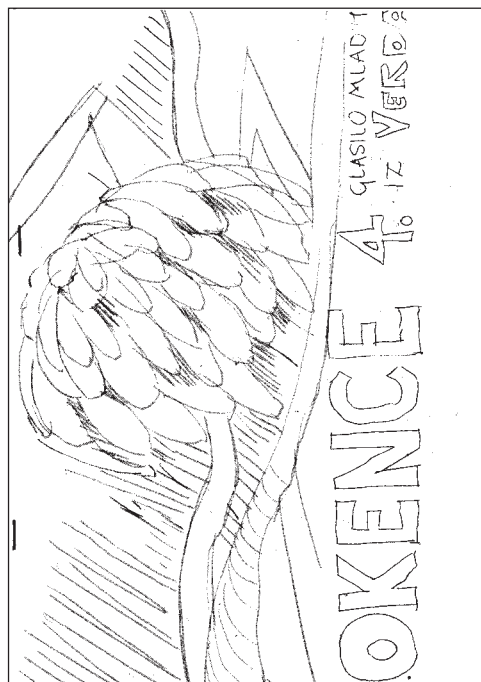

27. Ob desni strani ceste so načrtovali izgradnjo stanovanj, vrtca in nove trgovine. Stroške asfaltiranja ceste je sredi 70. let od križišča do tovarne v celoti kril Kamnolom Verd. (arhiv Naš časopis)

Upravičeno ponosno naštevajo, kaj vse se dogaja na območju KS Verd na gospodarskem nivoju: Lesna industrija, Opekarna, Kamnolom, Muzej Bistra, Kmetijsko posestvo Barje in 15 večjih kmetij (pred vojno je bilo kmetij 63, poleg tega pa še 4 veleposestva).

»Na enem tistih tenkih belih lističev bo napisano moje ime.«

Ivan Cankar, Bela krizantema

28. Okence 4.

Okence 4, 13. januar 1976

Uredniški odbor: Zvone Škof, Janez Drašler

Naslovna stran: Pavle Mrak

Tipkopis: Janja Dobrovoljc, Brane Štimec

Ilustracije: Minka Škof

Tisk: IGRAD

Naklada: 200 izvodov

13 strani in črno-bela naslovnica

Četrta številka Okenca je posvečena stoletnici rojstva Ivana Cankarja. Med teksti je objavljenih nekaj podob velikega rojaka, ki jih je poustvarila Minka Škof, v *Mislih ob 100. obletnici Cankarjevega rojstva* pa Zvone Škof spominja:

... Sto let je minilo, kar je na svet prijal nebogljeneč, umetnik in se vsekakor kot upornik postavil po robu tedanji družbi. S svojo umetnostjo je postal glasnik ljudskih množic, v boju za napredek in pravico. Rojen iz proletarske družine je prebil trpko, grenko mladost siromašnega otroka. V dunajskem predmestju je spoznal bedo velemestnega proletariata. Vzel je na rame težki križ umetnika, ki svoje umetnosti ni stavil v službo vladajoči družbi, ampak je bil njen dosledni in neizprosni kritik. Zato je živel in umrl kot siromak ...

V tej številki je nanizanih še nekaj misli iz Cankarjevih del in iz del drugih svetovnih klasikov ter opis našega kraja v rimski dobi. Sledi še nekaj humoresk, zbadljivk in šal, ki jih Alergični gospod cinično zaokroža z vabilom v Retovje:

Če želite prijeten in koristen sprehod, pojdite v Retovje. Cesta je oskrbovana in posuta s peskom. Ogledali si boste različne (ne novejše izvedbe) rezervne dele koles, ki imajo novoletni 100 % popust. Na odlagališču smeti v Retovju se je posteljno pregrinjalo že posušilo in prezračilo in ga je nekdo pozabil vzeti z grmovja, kamor je bilo obešeno.

V smučarskih alpskih centrih so ob tekmovalnih progah razne reklame, za katere je bilo treba odšteti veliko denarja. Na stari progi legendarne Češnjice pa so razstavljeni že celo izdelki raznih oblik, ki oskublajo naravo in nudijo čudovit vtis. Posebno na spodnji progi od Retovja do avtoceste Slovenike.

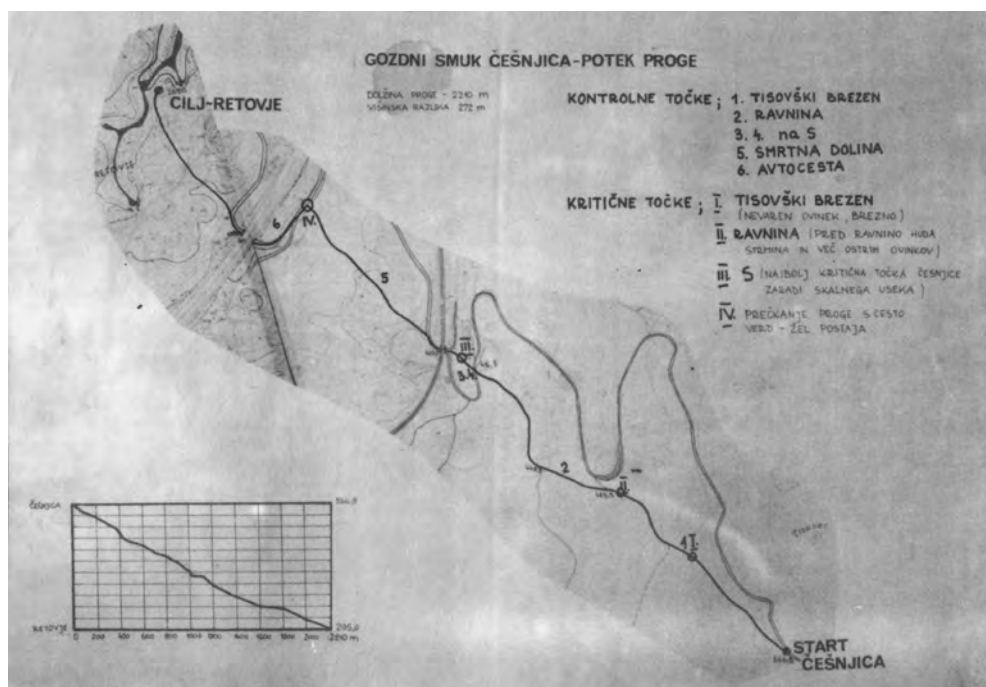
Češnjica, Češ'nca je tradicionalni gozdni smuk, ki ga ob pomoči starejših sokrajanov že dolga desetletja dalje pripravlja mladina iz Verda. Osnovna organizacija ZSMS Verd

je v 70. in 80. letih ob prireditvi izdajala tudi po dva biltena; v prvem so bili našeti člani organizacijsko-tekmovalnega odbora (častni predsednik, predsednik prireditve, vodja tekmovalstva, namestnik, vodja proge, sodnik na startu, vodja časomerilcev, časomerilci, UKV zveze, vodja kontrol, kontrolorji, zapisnikarji), ura in mesto prijav (gostilna Marinčič) in poimensko navedeni, ki so skrbeli za ozvočenje, preskrbo s čajem, propagando, prevoz opreme na start, prijavo tekmovalcev, strojno urejanje proge, pisanje diplom, zdravstveno pomoč, zbiranje praktičnih nagrad, nabavo medalj, izdelavo startnih števil, zastavic in vrvi, okrasitev cilja, proge in vasi, ograditev prostora, transparente in zastave.

Seveda so zadolžili tudi ekipo, ki je poskrbela za oznako nevarnih mest na progi. V prvem biltenu so bili popisani vsi prijavljeni tekmovalci, splošna pravila za tekmovalce; v drugem biltenu pa so bili objavljeni rezultati tekmovalstva, ki so jih javno razglasili zvečer v Zadržnem domu. Prireditve je bila pravi vaški praznik¹⁵.

Almanah je takoj za naslovnico prvega biltena ob vsaki prireditvi znova sporočal:

Ustna izročila naših očetov in dedov pripovedujejo, da je »Smuk s Češnjice« tradicionalno tekmovalje, ki ima res lepo zgodovino. Verdski kmečki fantje so tudi pozimi odhajali v gozd na delo. Sekali so hoje pod Ljubljanskim vrhom, zvečer pa jih je čakala še

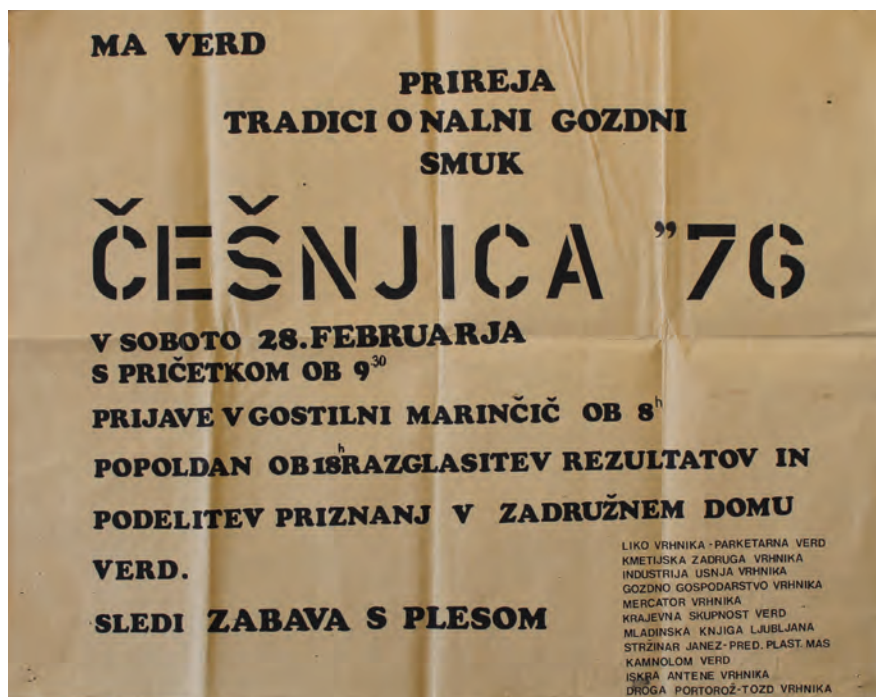

29. Ob prijavi na gozdni smuk Češnjica je vsak tekmovalec prejel skico z označeno dolžino proge (2210 m), višinskimi razlikami (272 m), kontrolnimi točkami (Tisovski brezen, Ravnina, S, Smrtna dolina, Avtocesta) in kritične točke (I: Tisovski brezen; nevaren ovinek, brezno, II. Ravnina; huda strmina in več ostrih ovinkov, III. S; zaradi skalnega useka najbolj kritična točka Češnjice, IV: prečkanje proge s cesto Verd-železniška postaja). (arhiv Mirko Oblak, družina Dobrovoljc)

utrudljiva pot domov. Da bi si jo olajšali, so jemali s seboj smuči in pod mrak so smukali v dolino. Tako so si olajšali hojo po debeli snežni odeji. In fantje ne bi bili fantje, če se ne bi pomerili, kdo je hitrejši! Ker je bila gozdna pot s Češnjice najprimernejša, so se leta 1938 prvič spustili po njej – za zmago, z vrha Češnjice do Zadrúžne žage.

Od tistega časa pa do danes se je zvrstilo že veliko tekmovanj. Nihče pa se ne spomni, koliko. Če je bilo snega dovolj, so tekmovanje

pripravili; zakaj Češnjica je postala tradicija in verdski zimski praznik. Misel nanjo se je Verjanu ukoreninila. Že ob prvih snežinkah pomisliš: »Morda ga bo dovolj za Češnjico! Da bi ga le bilo!« Češnjica je postala tudi merilo delovanja mladih generacij v vasi. Organizacija tekmovanj, njeno najtežje breme, leži na ramenih mladih. Naj bo in naj ostane zimska Češnjica verdski praznik, praznik mladih in starih. Tudi ta bilten naj pripomore k tej misli.

30. Plakat, ki je vabil na Češnjico 1976. (arhiv Mirko Oblak)

31. Vstopnica za Češnjico 1976. (arhiv Mirko Oblak)

32. Diploma tradicionalnega gozdnega smuka Česnjica 1976. (arhiv Mirko Oblak)

33. Mirko Oblak s pokalom, diplomo in zmagovalnimi smučmi. 1976. (arhiv Mirko Oblak)

34. Mirko Oblak pod »železniško kolono«. (arhiv Mirko Oblak)

Rdeča luč naj ne pomeni STOP!

35. Okence 5

Okence 5, 22. december 1977

Uredniški odbor: Janko Vidmar, Mojca Stržinar, Andrej Telban

Glavni urednik:

Darinka Zalovič, Gabrijel Hladnik

Odgovorni urednik: Ksenija Petrič

Naslovna stran: Janez Drašler

Tipkopis: Darinka Zalovič

Tisk: Občinska konferenca SZDL Vrhnika

Naklada: 150 izvodov

22 strani,

(rdeča, vijolična, bela)

Peta številka Okenca se je pojavila v novi obleki, s tiskano naslovnico v treh barvah.

Takoj na začetku nam različne komisije zapajo načrte za prihodnje leto. Komisija za kulturno dejavnost napove premiero nove igre O, ne, ščuke pa ne in organizacijo in izvedbo proslav ob 2. februarju – prazniku Krajevne skupnosti Verd, 8. marcu in ob pr-

vomajskem kresu. Za jeseni že načrtujejo spopad z novim dramskim besedilom.

Komisija za klubske dejavnosti bo organizirala ples, kulturne večere ob diapozitivih, predavanja in različne kvize, komisija za šport pa že napoveduje nov tradicionalni gozdni smuk Češnjica 78, organizacijo tekmovalanj v šahu in namiznem tenisu ter sodelovanje na mladinski športni olimpijadi.

Komisija za informiranje in propagando obljublja izdajanje glasila Okence na vsakih šest mesecev, načrtuje sodelovanje z glasilom Mlada pota in Našim časopisom ter prevzema stalno nalogo – urejanje vitrine ob vhodu v klubske prostore.

Komisija za mladinske delovne akcije načrtuje takojšnjo pripravo in izvedbo gozdnega smuka, spomladi dokončno ureditev parka in čiščenje okolja s pionirji iz Verda. V sodelovanju s KS in Komunalnim podjetjem so bili zadolženi za nasipavanje materiala pri gradnji pločnika proti Vrhniki, skupaj z ZKO Vrhnika (Zvezo kulturnih organizacij) za pomoč pri prenovi Mik'lečve kašče, obljubili so ureditev športnega igrišča v Matjaževki in ureditev klubskih prostorov. Ob tem so zbirali tudi udeležence za nove mladinske delovne brigade. Komisija za LO (Ljudsko obrambo) in DS (Družbeno samozaščito) pa je načrtovala kurjenje kresov pred republiški in državnimi prazniki, ustanovitev mladinske pohodne enote, sodelovanje na pohodih in vključevanje v akcije, ki jih organizira ZRVS (Zveza rezervistov in veteranov Slovenije).

Klubska dejavnost je bila vsekakor več kot razvita. V prostore v Zadružnem domu so vabili vse, pripravljene sodelovati z mladimi. Klub je bil odprt ob urah, ko so imeli mladi največ časa, zlasti med vikendi. Starejšim in tistim, ki so vse te aktivnosti opazovali le od daleč, pa je glavni urednik s prispevkom Rdeča luč naj ne pomeni STOP, sporočal: ... zelo neslane so razne govorice o tem, kaj vse se dogaja v teh prostorih pri »rdeči luči«. Menda nekateri mladi prav zato ne zahaja-

36. Eden od številnih spominskih pohodov se je vil tudi mimo Štampetovega mosta. (arhiv Naš časopis)

jo v naš »dom«. To pa jim ni opravičilo, saj vemo, da so naši najboljši mladinci vseh generacij prehodili vso to pot. Zato vse mlade, ki se dolgočasijo ob zimskih večerih vabimo, da se pojavijo med nami. Ne grizemo in ne pohujšujemo, temveč smo družabni, zabavni in svobodno gledamo na moderni svet, svet, ki nam ga ponujajo.

Pridite – skupaj bomo reševali probleme!

Na stare čase Verda je ob knjigi Arheološka najdišča na Slovenskem spomnil Janko Vidmar: ... Prav gotovo ste že vsi videli Stražičarjevo hišo, kateri manjka eden od vogalov. Arheologi so ugotovili, da so pri tej hiši uporabljali za ogelni odbijač hiše – zatrejni del rimskega nagrobnika. Le tega so odkopali in je sedaj shranjen v križnem hodniku v Bistri. Vendar pa to ni edina arheološka najdba pri nas. Pri izkopavanju temeljev za Jakopičevo hišo so izkopali žarni grob, ki je nastal v 1. ali 2. stoletju našega štetja ...

Spomine na NOB (Narodno osvobodilno borbo) pa je skozi kraje in skupaj z borci 10. in 11. septembra 1977 obujalo dvesto pohodnikov iz štirih notranjskih občin: Cerknice, Logatca, ljubljanskega Viča in z Vrhnike. Pot od Logatca, preko kurirske postaje TV 17 za Ljubljanskim vrhom, do vrhniške kasarne Ivan Cankar, pa potem za Kurenom in Ja-

mnikom do Podlipe. Tam so prespali na senikih in kozolcih ter se naslednji dan obrnili spet proti Vrhniki, kjer je vojake, borce in mlade aktiviste pozdravil narodni heroj Svarun¹⁶. Dopisnik Mirko Oblak je bil eden od petih udeleženih pohodnikov iz Verda.

Kaj se je tistega leta še dogajalo v samem Verdu, lahko izvemo iz šopka bodic: V Verdu so prenovili ljubijski most v skakalnico. Skokov ne bomo več hodili gledat v Planico.¹⁷ Češnjica bo, če bo sneg (torej dvakrat »če bo«). Če »če« ne bi bil če, bi na kahli ne čepeli, ampak peli.

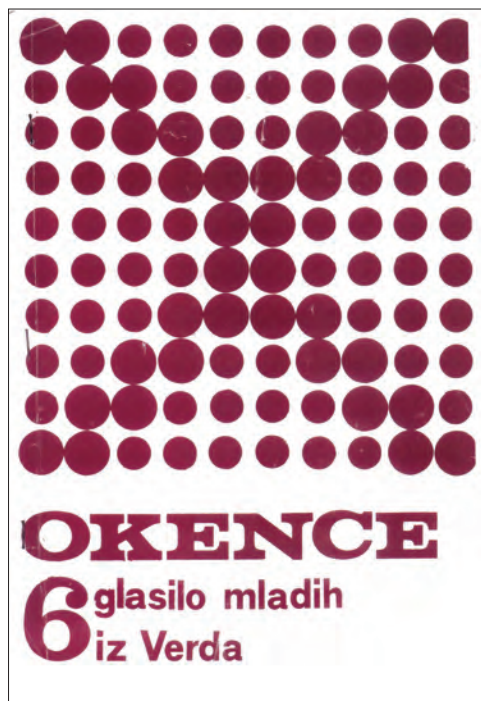
Glavna ulica v Janezovi vasi še naprej dobiva nove luknje. Kje se bomo potem vozili, ko bo ena sama luknja? Spojili se bomo z Ljubljano in čolnarili.

Na koncu naše KS je desetletja uspešno obratovala opekarna. Sedaj sameva. Na oni strani Ljubljane se bohoti nova – jalova. Predlagamo; preuredite jo v športno halo.

Oglejte si gradbeni dosežek današnjega časa – naš pločnik!

Seveda brez ljubezni in spraševanj o smislu življenja v glasilu mladih ne gre. Proza, pesmi, nekaj šal in ugank pa zaključuje križanka, za rešitev pa obljublajo več kot mikavno nagrado – brezplačno smučanje na letošnjem snegu!!!

*... in čisto slučajno smo si
za raziskavo izbrali Verd.*

37. Okence 6.

Okence 6, junij 1978

Uredniški odbor:

Glavni urednik:

Gabrijel Hladnik

Odgovorni urednik: Ksenija Petrič

Pomočnik: Janko Vidmar

Naslovna stran: Mojca Dobrovoljc

Tisk naslovne strani: Janez Drašler

Tipkopis: Iva

Tisk: OK SZDL Vrhnika

Naklada: 150 izvodov

17 strani

(opečno rdeča, bela)

38. Večina članov Okteta Kašča ob odprtju slikarske razstave Pavla Mraka v Ribiškem domu v Sinji Gorici: Matjaž Žirovnik, Mitja Drašler, Janez in Jernej Drašler, Pavel Mrak, Jože in Janez Lenarčič, Bojan Martinšek, Urban Žirovnik, Tone Zakrajšek. (arhiv Matjaž Žirovnik)

39. Dan mladosti pred domom JLA na Vrhniku. Recitator Matjaž Žirovnik. (arhiv Matjaž Žirovnik)

Na Dan mladosti, 25. maja 1978, je bilo v Vrtobji zaključeno že peto republiško tekmovanje Naš klub. Mladinci iz Verda priznavajo, da so bili v preteklih sezonah uspešnejši. 1974. in 1975. so bili v vrhniški občini prvi, 1976. peti, 1977. četrti, 1978. pa jih je prehitela Stara Vrhnika. V republiški konferenci so bili prvo leto drugi, drugo leto pa celo zmagovalci.

40. Leta 1978 so se mladi gasilci udeležili tudi tekmovanja v Borovnici. Spredaj: Andrej Dobrovoljc, Miha Rihar, Vili Šubic, Rudi Dobrovoljc, Janez Štivec. Druga vrsta: Marko Ogrin, Tomaž Gorišek, Tone Kondardi, Dušan in Marko Oblak, Silvo Nagode in Darko Kondardi. Zadaj: Tone Kuhar, Rudolf Dobrovoljc st. in Tone Šubic. (arhiv Marko Ogrin)

Najboljši so bili ves čas vsekakor v kulturi; kolikor jim ni prinašala uspehov gledališka skupina, so bili uspešni z Oktetom Kašča.¹⁸

Za uspešno delovanje so kot ena najaktivnejših organizacij na Vrhniki prejeli to pomlad tudi občinsko priznanje OF. V mesecu mladosti, maja, je OK ZSMS Vrhnika organizirala mladinsko športno olimpijado, tradicionalno tekmovanje mladih. Ekipe mladincev iz Verda so tekmovali v košarki, nogometu, odbojki, streljanju in v kegljanju. V skupni uvrstitvi so bili sedmi, mladinke pa so z nekaj zmagami, zlasti v odbojki in namiznem tenisu in malo slabšimi rezultati v streljanju in kegljanju, dosegle tretje mesto.

Janko Vidmar v prispevku Točke, minute, sekunde podrobno poroča, kako se lotevajo svojih nalog mladi športniki: *Med nami*

živi in ustvarja strelski entuziast Petrovčič Janez. Upal bi si trditi, da ima največ zaslug za ustanovitev strelske sekcije. Le ta je zaživela in fantje so pridno vadili celo zimo ... Med pionirji je zmagal Štivec Janez, pri mladincih pa po zagrizenem boju Bizjak Andrej pred Bedrač Marjanom. Pri članih je bila konkurenca najmočnejša, vendar je kljub temu prepričljivo zmagal Dobrovoljc Rudolf. V ženski konkurenci pa je prvo mesto osvojila Vidmar Sonja.

Tudi šahistov je pri nas veliko. Tako se vedno najmeta vsaj dva nasprotnika, ki bijeta neizprosni boj. Boji so res zagrizeni, lahko bi rekli na življenje in smrt, saj se igra tako rekoč do kraljev ... Najboljši šahist je letos Skubic Boris, malo manj dober je Starc Vili, na najnižjo stopnico zmagovalnega odra pa je stopil Žilavec Igor. V dvorani imamo po-

41. Pionirji in mladinci spremljajo Štafeto mladosti, ki zapuša Vrhniko in nadaljuje dolgo pot do tovariša Tita. (arhiv Našega časopisa)

42. Mladincem je na partizanski postojanki TV 17 o dogodkih iz NOB spregovoril nekdanji partizanski kurir Jože Vintar. (arhiv Našega časopisa)

stavljeno tudi staro namiznoteniško mizo ... Berginc Jože je povsem gladko opravil z nasprotniki in zmagal.

... Poleg alpskega smučanja smo začeli gojiti tudi klasične smučarske discipline. Naša najvztrajnejša tekača sta Cunder Matjaž in Hladnik Elo.

Kulturniki pa so ob siceršnjih zmagah in visokih uvrstitvah na različnih tekmovanjih opazili, da ob televiziji, prezaposlenosti, zahtevnem študiju in konec koncev – tudi ob odraščanju – prihajajo časi, ko bo amaterska kriza vsemu trudu navkljub zdesetkala delovanje skupin, ki so med mladimi nastajale v začetku 70. let skoraj masovno¹⁹. Priprava igre O, ne, ščuka pa ne! je bila kot začarana. Pisec Klander namiguje, da že sam naslov pravi, da te priljubljene komedije ni mogoče postaviti na oder. Z vajami so začeli decembra 1976, do junija naslednje leto sta ekipo zapustila igralka in režiser ... in ščuka je splavala po vodi.

Naslednjo sezono je bilo iskanje igralcev še težje; skupaj so se po Češnjici, gripi in ob številnih drugih obveznostih spravili šele zadnji teden pred premiero in v samorežiji na vaškem odru poželi bučen aplavz. Po 68-tih vajah.

Vaško življenje je popestril tudi Raziskovalni tabor I-77. Dijaki Gimnazije Ivana Cankarja iz Ljubljane²⁰ so želeli ... v izbrani pokrajini v okolici Ljubljane podrobno proučiti nekatere njene posamezne elemente ter njihovo povezanost; in sicer predvsem proučitev vegetacijske odeje, živalskih združb in vpliv človeka na življenje in rastje. Nekje smo morali začeti z uresničevanjem našega načrta in čisto slučajno smo si izbrali Verd.

32 dijakov se je z lovilnimi mrežami, herbariji, raznimi posodami odpravilo na lokacije med Verdom in Bistro, pa na Ljubljanski vrh,

v Podlipsko dolino, dolino Bele in do Bevk. Brodili so po vodi, lovili metulje, kače ... se spuščali v jame in brezna, etnografi in socijal-grafi so obiskovali in anketirali domačine, jih povpraševali o noši, gospodarjenju.

Komisija za preučevanje insektov je evidentirala 15 vrst metuljev, 4 vrste čmrljev (najpogostejši med njimi je nižinski *Bombus lapidarius*).

Druga skupina je raziskovala favno ob vodnih pritokih; v Močilniku so najpogosteje zastopane enodnevnice, našli pa so tudi veliko postranic in vodnih polžev. Mladoletnic ob izviri skoraj ni bilo, pač pa so se pojavljale nižje v toku. V vodah je precej alg, najpogostejše so zelene in jarmaste alge, predvsem spirogira. V Retovju so našli precej dvoživk, Bistra pa je ob številno zastopanih živalih in rastlinah izredno bogata tudi z ribami.

Komisija za dvoživke je ugotovila, da so na barju ugodni pogoji za dvoživke, predvsem žabe; ob izviri je pogosta Nana Dalmatina, na travnatih bregovih pa zelena rega. V mirnih vodah in tolmunih so pogoste navadne krastače in zelene žabe, na samem barju pa dominira gorski urh, ki ga ob potokih skoraj ni.

Skupina za limnologijo je zapisala: *Zaradi dokaj hitrega toka voda in tolmunkega tipa izvirov, pa tudi zaradi dokajšnje neonesnaženosti so v vodi zastopani predstavniki salmonidov (potočna zlatovščica, potočna postrv), pogosti pa so tudi lipani in glavači (številno zastopani so predvsem v okolici izvirov). Med naseljem smo opazili podusti, plotnice, lipane in številne ribje drobiž. V Močilniku so bili zapaženi veliki primerki potočnih zlatovščic in veliko kapičev. V Retovju smo opazili ribji živelj šele, ko izviri dobe pritoke z desne strani in postane struga dovolj vodnata za naselitev. Salmonidi so se umaknili plotnicam in podustom, ki so se*

prišli drstit (drstenje smo opazovali z mostu v Verdu). Drstišča smo opazili pri opuščeni žagi, kajti tu je voda dovolj nizka in teče po prodnatem dnu. Glede na pogoje predvidevamo, da v Močilniku in Retovju žive tudi kleni, mreine, kleniči in seveda številčno zastopan drobiž.

Skupina za plazilce poroča: Barska tla so primerna za naselitev vodnih kač. Ker voda nima padca, ni hitro tekoča, poraščenost bregov je precejšnja – vse to pogojuje kar primeren biotop (okolje) za vodne kače kot so belouške, kobranke in smokulje. Za naši strupenjači je teren prevlažen. Apnenec je premočno zarasel z gozdom (Ljubljanski vrh), zato je tu zastopan le gož. Le nekatere jase, obrobje gozda, območja pašnikov in travnikov v okolici Močilnika ter seveda stari kamnolom dajejo možnost za številčnejšo poselitev plazilcev. V kamnolomu je idealen biotop za modrasa. Številčnejše kot kače so zastopani kuščarji – mnogo je martinčkov, zelencev.

Skupina za botaniko se je posvetila rastlinju in naredila obsežen popis vsega, kar je odcvetelo, kar je cvetelo in kar še bo zacvetelo: Posvetili smo se predvsem redkim ostankom visokega barja, kjer še vedno uspevajo številni šotni mahovi, rosika, navadna rožmarinka, mahovnica. Ugotavljali so, da je izsuševanje barja omogočilo celo pridobivanje koruze, rumene kolerabe in krompirja, a ob poplavih so najbolj občutljive ravno rastline z gomolji in koreni.

Spremembe doživljajo tudi gozdovi: Ljubljanski vrh je obsežen gozdni kompleks, ki ga pokriva dinarski gozd buke in jelke, ki pa jo vse bolj izpodriva smreka (predvsem zaradi človekovih posegov). Prisotne so ilirske in balkanske vrste (spomladanska torilnica, lovorolisti volčin, kranjski mleček, volecvetna mrtva kopriva). Gozd je močno poraščen, kar je glede na namočenost dinar-

skega sveta razumljivo. Ker je poleti v bukovojelovosmrekovem gozdu le malo svetlobe, so številno zastopani spomladanski efemeri (rastline, ki hitro zaključijo svoj življenjski ciklus), npr. pomladanski grohot, čemaž, podlesna vetrnica, brstična konopnica ... Vse te rastline so v času našega raziskovanja že odcvitale. Dinarski gozd ima veliko gospodarsko vrednost in je produktiven, vendar iglavce močno napada lubadar, na jelki in smreki pa je pogosta bela omela.

Delo skupine za social-geografijo pa je bilo malo drugačno.

Podali so se med ljudi:

Verd meri 3 km², ima okrog 1420 prebivalcev; to je 443 gospodinjev, ki stanujejo v 270-tih hišah. Verd je nekoč živel od žage, danes pa daje zaslužek kamnolom, parketarna in posestvo Ljubljanskih mlekarn. Industrija se ne razvija, saj je v bližini industrijsko večja in pomembnejša Vrhnika, ki zaposluje delavce iz bližnje okolice – torej tudi iz KS Verd.

Kmetijstvo v Verdu močno nazaduje, saj se danes s kmetijstvom ukvarja le 18 gospodarstev (pred drugo vojno 60–70).

Ksenija zaključuje z zapisom, kako so mladi Verjani sprejeli obiskovalce – raziskovalce: Sprva smo se res gledali nekoliko postrani in najbrž so se dvomi pojavljali na obeh straneh. Kmalu pa smo začeli navezovati prve stike in na koncu postali že pravi prijatelji. Spoznali smo, da so ti mladi iz Ljubljane prav taki kot smo mi, da so družabni in veseli in sprejemljivi za vragolije, ki smo jih Verjani polni. Tako smo več večerov preživeli skupaj. Organizirali smo tekmovanja v nogometu in odbojki, svoje sile in znanje pa smo pokazali v kvizu. Na plesu, ki je sledil, smo se poslovili od naših novih prijateljev v upanju, da jim bodo na bivanje v Verdu ostali sami lepi spomini.

Koprive v parku nas pečejo že od daleč.

43. Okence 7.

Okence 7,

december 1978

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Gabrijel Hladnik

Odgovorni urednik: Ksenija Petrič

Pomočnik: Janko Vidmar

Naslovna stran: Tone Vidmar

Tisk naslovne strani: Drašler

Tipkopis: Iva

Tisk: OK SZDL Vrhnika

Naklada: 200 izvodov

17 strani

(modra, bela)

Izdajanje glasila sledi načrtovanim terminom. V enem letu je tu že tretja številka. Uredništvo se sicer pritožuje, da ima kraj s 150 mladimi le tri dopisnike, k dopisovanju in delu v klubu poziva še druge dopisnike, JAK pa v svojem prispevku vse fraze, ki jih ta leta uporablja mladina – vzorno zapakira v narekovaje in »naloži«, kako nastane posamezna številka Okence:

Ker je danes poklic nakladača zelo cenjen in se z njim ukvarjajo vsi (nekateri celo z velikim uspehom), bom tudi sam naložil nekaj o zakulisnem dogajanju ob izdajanju našega Okenca.

Ponavadi se začne takole: »Štefin, bi tiskali cajtnge? Seveda, fantje in dekleta, pišite članke!« Temu sledi mučno zbiranje člankov. Narod prosiš, mu groziš, se »mečeš pred njim na trepalnice«, skratka poskušaš vse, da bi ga nekako »nategnil«, da ti napiše članek, toda ponavadi je vse skupaj bob ob steno. Pri tem zbiranju je zelo pomembna vztrajnost. Ko tako »težiš« vsak dan okrog naroda in mu »hodiš po glavi«, da te imajo že vsi »poln kufer«, se te le usmilijo in nakracajo nekaj vrstic, samo da jim daš mir.

Ta prva faza traja ponavadi osem do deset tednov. Ko se nabere dovolj člankov (kdaj je dovolj, pove vsemogočni glavni urednik), se vsa stvar prevesi v drugo polovico, to je pregledovanje člankov. Pri tej stvari je najbolj tečen, kdo drug kot odgovorni urednik. Ko greš s člankom k njemu (njej), te je že vnaprej strah. Če nisi ravno super literat, se lahko mirne duše pripraviš na lekcijo iz slovnice: »Ja, to ni dobro, to bi se dalo lepše napisat, nimaš pojma o slovnici, pišeš kot kura.« Ti, človek nevedni, pa se braniš kot veš in znaš. »Ja, to je povsem O. K., saj smo na periferiji in narod ne bo vedel, da tako ni prav, ma, baba, ne bod tečna!«... in spokaš in jo pobrišeš domov. Po poti vso stvar le še enkrat premisliš in ugotoviš, da ima odgovorni vseeno prav.

Ko oko cenzure skrbno pregleda in popravi vse članke, se začne iskanje »šlibarce«. Ta ima polomljen pisalni stroj, druga nima časa, končno pa le uloviš eno, ki ti je pripravljena »sklofat« matrice.

Sledi tiskanje »cajtnga«. Ko prideš v uredništvo »big brotherja« (beri Naš časopis), te tam skušajo prepričati, da nimajo časa in da boš pač moral počakati kakšen teden. Ko se le ne daš kar tako odgnati, najdejo nekaj trenutkov in ti tiskajo tistih 150 kosov naklade. Vendar pri taki naglici kaj rado pride do pomote. Tako ti natisnejo prve strani 170 krat, druge pa samo 70. Zdi se ti, da je nekaj narobe, a ostaneš tiho. Pobereš, kar ti dajo in jo pobrišeš domov. Ko doma zлагаš in spenjaš cajtng, ugotoviš, da ga je tiskarski škrat spet polomil, pošlješ vse skupaj v P. M. in potegneš na dan stare številke. Ob njih obujaš spomine na tista leta, ko je vsa stvar potekala hitreje in neprimerno lažje. Toda nobena kaša se ne poje tako vroča kot se skuha, pravijo. Kmalu se pomiriš in spneš tiste številke, ki so kompletne. Tako se rodi nova številka cajtnga, ki mu na naslovni strani piše Okence.

Slovar neznanih besed za tiste, ki se v tem žargonu ne znajdejo najboljše:

Nakladanje: govorjenje

Nakladač: človek, ki veliko (preveč) govori
Cajtng: časopis

Nategniti: prav gotovo veste, kaj to pomeni, saj ste bili tudi sami že kdaj nategnjeni

Teženje: trmasto vztrajanje pri neki stvari
Šliberca: strojepiska

Sklofat: spisati na stroj

Big brother: veliki brat

P. M.: kletvica

V 7. številki OO ZSMS Verd zopet napoveduje različne akcije v naslednjem letu, dela inventuro uspehov in napak minule sezone, med največje uspehe pa štejejo štiri delovne akcije, na katerih so priskočili na pomoč starejšim sokrajanom in se končno tudi sami lotili urejanja parka sredi vasi. Mateja piše:

Že desetletja nam našo vas krasi ali pa tudi ne – park z razkošnimi starimi drevesi, cipresami in drugim bolj ali manj negovanim grmičevjem. Ne bom pisala o zgodovini našega parka. Vsak ve, da je bil nekdaj park ponos bogate družine in mnogo bolj negovan kot danes. Pisala bom o tem, kaj smo storili in bi še morali, da bi parku vrnili nekdanjo lepoto.

Mladina se za park ni preveč brigala. Šele v zadnjih letih, ko so starejši vaščani uredili pločnik, zasadili živo mejo ... smo se zagnali v stezice, jih okopavali, ruvali plevel, a kaj ko narava ni mrtva; plevel, bršljan, vse raste in že po nekaj dneh ni videti, da smo tam dobili žulje ... Postrigli smo liguster, očistili travo, dela ni zmanjkalo, še veliko je ostalo neopravljenega. Morda še ne veste, da ob delu začutiš veselje. Tudi med šalami smo lahko sukali lopate in grabili. Ali bi privabili več mladih, če bi v park napeljali zvočnike in postregli z glasbo? Vse bi storili, da bi akcija uspela. Veseli smo bili, ko nam je starejša vaščanka, ki se sama ni mogla udeležiti akcije, prinesla piškote.

Zbudite se vi, ki imate čut z naravo!

Tomaž Cunder v dolgem prispevku spominja na 200-letnico od prvega vzpona na Triglav, Mirko Oblak pa opisuje enkratna doživetja v mladinski delovni brigadi:

Letos sem se z brigado Ivan Cankar prvič udeležil Mladinske delovne akcije, ki se je začela na Brkinih 24. junija. Brkini so planota med Kozino in Ilirsko Bistrico. Naše naselje je bilo v Tatrach, ki so nekako na polovici te poti. Naše delo je vključevalo pripravljanje ceste čez sleme Brkinov in gradnjo brkinskega vodovoda. Naša brigada, ki je štela 45 brigadirjev, je v prvi dekadi druge izmene pripravljala cesto za asfaltiranje. Tu je bilo potrebno poravnati in napraviti bankine in izkopati obcestne jarke za odtok vode in porazati travo na cestišču. Delo je zahtevalo od nas veliko truda, saj je bil teren skalnat in

zelo krušljiv ... Če se danes, ko pišem tale sestavek, zapeljete preko Brkinov, vas bo pot peljala po lepem novem asfaltu, ki so ga položili v začetku septembra 1978.

To je za vse nas velik uspeh in zadovoljstvo, saj smo marsikateremu Slovincu približali košček naše domovine.

V drugi dekadi pa smo delali vodovod Ilirska Bistrica – Tatre. Trasa je dolga približno 17 km, zato mladinske delovne brigade gradijo vodovod že več let. Potrebno je bilo precej miniranja, vrtanja s kompresorjem, največ pa krampanja in lopatanja. Pa na samokolničarje ne smemo pozabiti, saj smo le-ti opravili veliko dela ...

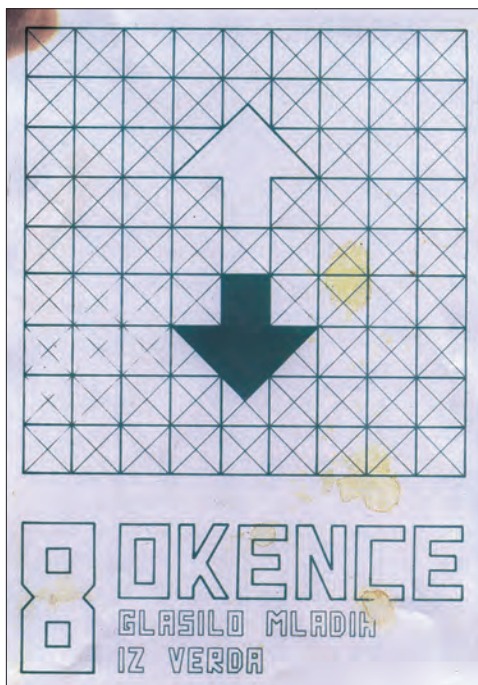
... Zdaj pa še o opisu brigade Ivana Cankarja; vključevala je še dvanajst pionirjev, ki so sestavljali 3. četo in so zelo marljivo delali. Ker smo večkrat presegli normo, smo si tako zaslužili 13 udarniških značk in ravno toliko pohval. Bil sem edini udeleženec iz KS Verd. Vsem mladim toplo priporočam, da bi se takih in podobnih manifestacij v bodoče udeleževali v čim večjem številu.

Kdor je bil v brigadi le enkrat, je prav gotovo ne more pozabiti in se med brigadirje vrača vsako leto znova. Z D R A V O !!!

44. Mirko Oblak (na levi), vodja centra za mladinske delovne akcije pri OK ZSMS, na razstavi, ki so jo pripravili ob intenzivnih pripravah na nove mladinske delovne akcije v domu KS Vrhnika. Poleg Jana Vintar, Niko Nikolčič in Maja Kajdiš. (arhiv Naš časopis)

2. februar – praznik krajevne skupnosti Verd

45. Okence 8.

Okence 8, junij 1979

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Gabrijel Hladnik

Odgovorni urednik: Ksenija Petrič

Janko Vidmar in Mateja Knapič

Naslovna stran: Janko Vidmar

Tisk naslovne strani: Drašler

Tipkopis: Iva

Tisk: OK SZDL Vrhnika

Naklada: 200 izvodov

22 strani, dvobarvna naslovnica
(zelena, bela)

Takoj po uvodu, v katerem se urednik spominja nastanka glasila, so objavljena priznanja, ki jih je OK SZDL Verd ob prazniku OF podelil najzaslužnejšim krajanom. Priznanje in bronasto značko OF je prejel tudi

uredniški odbor Okenca. Seveda je bila pohvala mladim v veliko čast in v spodbudo za nadaljnje delo.

Izavimo tudi, da 2. februarja Krajevna skupnost Verd praznuje dogodek, ki ga je kronist opisal takole: *Dne 1. februarja 1942 je bataljon, ki je štel 140 dobro oboroženih borcev, krenil na nov bojni pohod. Napadel naj bi postajo Verd. Partizani so imeli namen zavzeti postajo, ustaviti tovorni vlak in ga nato z vso hitrostjo spustiti proti Borovnici, kjer bi se most zaradi velike hitrosti vlaka močno poškodoval ali celo zrušil.*

Ta načrt pa se ni posrečil, ker so borci kašljali in jih je patrulja prekmalu opazila. Vrgla je bombo in tako alarmirala celotno posadko. Pričela se je borba.

To je bilo 2. februarja ob 0.15 uri. Partizani so napadli posadko, kjer je bilo 19 mož in 2 oficirja ter bunker nad cestnim podvozom, kjer je bilo 9 italijanskih vojakov. S postaje so pregnali skoraj vso posadko, samo na podstrešje niso mogli, ker so Italijani metali nanje bombe. Obvladali bi jih le, če bi zažgali poslopje, tega pa niso smeli, ker so stanovali na postaji tudi civilni ljudje. Demobilizirali so postajo, razbili kretnice in minirali progo. Toda mina je progo premalo poškodovala, vlak je lahko vozil čez razbiti del proge. Partizani so na lokomotivo streljali in jo delno poškodovali, prestrelili so tudi nekaj naftnih cistern.

Med bojem je bilo ranjenih 6 italijanskih vo-

46. Postaja Verd po napadu 2. februarja 1942 (arhiv Muzejsko društvo Vrhnika).

jakov, 3 pa so partizani ujeli. Ubit je bil tudi 1 partizan. Po opravljeni akciji so se partizani umaknili nazaj proti Padežu.

Sicer pa mladina priznava, da ji pohaja sapa in da niso več tako aktivni kot par sezon nazaj; za novo igro se dramska skupina ne more in ne more sestati, ničesar zmeniti, razočarani pa so tudi nad skromnim obiskom proslave, ki so jo v Zadržnem domu pripravili ob mednarodnem dnevu žena materam in ženam iz Verda. Tudi za novo delovno brigado, junija nekam Bosno, ni posebnega navdušenja. Pripravijo nekaj predavanj: Kultura in njen pomen v družbi, Sodobni politični terorizem in Planine in planinstvo pri nas.

Planinski spisi so še vedno med najbolj doživeti pisanji; če ne požene mladih v visokogorje (Komna) želja po druženju in spoznavanju narave, jih spomini na obletnice partizanskih bitk (Stol).

Med sokrajane se mladinci prvič podajo s fotoaparatom in mikrofonom, saj so prepričani, da je informiranje v Verdu rak rana Krajevne skupnosti, bogatemu plakatiranju in oglasnim deskam navkljub. V Janezovi vasi anketirance Marjan Rihar in Janko Vidmar kar naravnost povprašata, če vedo, čemu služi »hišica« pri Čeponu. Odgovori so pestri: »Narobe je postavljena!«,

»Na njej so v glavnem obvestila, kdaj pride kdo za vodo in elektriko pobirat ...«,

»Ne vem, kaj piše na njej, ker že dolgo nisem pogledal...«, starejši krajan pa prizna, da slabo vidi in da ve, da včasih nekaj visi tam, a za to že ne bo nosil očal s seboj.

Sredi vasi jih zanima, kaj menijo o današnji mladini. Prvi vprašani je z njo zadovoljen, ker ravno ne razgrajajo po vasi, le park bi lahko uredili; sosedo Zadržnega doma pa motijo disco plesi, saj je vse skupaj prehrupno. Mladim svetuje, naj ozvočijo samo toliko, da bodo le sami slišali glasbo.

Največ prahu pa dviga utrjevanje brežine Ljublanice in vrtov nad njimi. Govorice so hitrejšje od tovornjakov, ki vozijo kupe skal in jih nasipavajo ob breg. »Ob Ljubljani gradijo pristanišče za jahte!« Mladi si ne morejo kaj, da bi sosedov ne povprašali, ali pričakujejo dobiček ali izgubo ob novi marini. Ena od vaščank modro odgovori, da veliko koristi gotovo ne bo, če bodo zapluli v to odplako ...

47. Potem, ko je sredi poletja voda v Verdu ogrozila nekaj hiš, je Območna vodna skupnost zaradi nevarnosti posedanja in nagibanja začela utrjevati brežino Ljublanice (arhiv Naš časopis).

Andrej Petrič šegavo spregovori o Verdu kot turistični destinaciji: *Prebivalci naše Krajevene skupnosti pravijo, da v Verdu nimamo nobene zanimivosti, ki bi jo bilo vredno pokazati radovednim turistom. Toda, če stvar pogledamo bolj optimistično, vidimo, da ni tako. Kamorkoli stopiš, naletiš na kakšno znamenitost, nenavaden, celo redek pojav. Človek mora imeti samo malo domišljije in že vidi, kako v blagajno KS priteka turistična taksa.*

Pričnemo lahko pri kraških pojavih. Ker so kraške jame že iz mode, lahko pokažemo turistu jame na naših cestah. Najlepše primerke, prave bisere, lahko vidimo na cesti proti Bistri. Med kraške pojave spadajo tudi požiralniki. Odličen primer le teh je pločnik proti Janezovi vasi, ki z razliko od pravih požiralnikov požira le denar.

Bogati smo tudi z razvalinami. Turistu lahko

pokažemo pogorišče stare žage – kot arheološko najdbo iz rimskih časov. Pa tudi marsikatera stavba v vasi daje videz razvaline. V vasi imamo tudi pravcati vulkan, ki bruha dim in saje, s katerimi posipa hiše, da se Verd spreminja v druge Pompeje. Morda bo kdo trdil, da je to le dimnik tovarne LIKO. Toda ne ozirajmo se na take nasprotnike turizma.

Če je turist ljubitelj živali, si lahko ogleda pravi kavbojski pohod goveje črede, ko naši neposredni kmetijski proizvajalci napajajo živino. Ogleda vredne so tudi kamionske dirke skozi vas. Posebno zanimiva prireditve je, da kdaj pa kdaj kakemu vozilu odpovejo zavore.

V Verdu sicer nimamo gledališča ali kino-dvorane. Zato pa imamo trgovino, kjer lahko vidiš vse od komedij do vojnih spektaklov, samo črnega kruha ne. Glasbeno navdahnjen gost pa bo lahko ob poznih večernih urah užival ob arijah priznanih vaških kronikov.

Kakor v Benetkah imamo tudi pri nas most vzdihljajev. Samo s to razliko, da na benškem vzdihujejo zaporniki, na našem pa jekleni konjički in njihovi lastniki. V mislih imam seveda gradbeno mojstrovino čez Ljubijo. Značilnost malega mostu čez Ljubljano pa je prehitevalni pas, po katerem lahko greš, ne prideš pa nikamor. Zato bi ga priporočal le plavalcem, po možnosti treznim. Za obveščanje pa poskrbi naš visokofrekvenčni radio oddajnik Bab(j)ilon, ki ima to posebnost, da v glavnem zaposluje le starejšo žensko govorno silo. Na svojih komentatorskih mestih, na oknih, za vogali, novinarke vestno beležijo vse novice in jih še tople oddajajo naprej, seveda v večjem obsegu.

No, tako vidite, imamo tudi možnosti postati turistična Meka. Z zasluženim denarjem bi lahko popravili vse turistične zanimivosti

V 8. številki se pojavijo tudi prispevki mlajših dopisnikov; prve ljubezni, otožna razmišljanja, koprnenja in spraševanja o smislu življenja

nja prebujajo vedno nove generacije src. In po nekaj letih je za nagradno križanko zopet razpisana konkretna nagrada: 150 000 din! Tokrat gre čisto zares, potrudite se!

Naj bo in naj ostane Češnjica praznik Verda, praznik mladih in starih ...

48. Okence 9.

Okence 9, december 1979

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Gabrijel Hladnik

Odgovorni urednik: Ksenija Petrič

Janko Vidmar

Naslovna stran: Mojca Dobrovoljc

Tisk naslovne strani: Drašler

Tipkopis: Marija Trček

Tisk: OK SZDL Vrhnika

Naklada: 200 izvodov

20 strani, večbarvna naslovnica

Od sedemdesetih let 20. stoletja se poslavljajo tudi z 9. številko Okenca.

Poleti, 26. avgusta, so se tudi mladi iz Verda udeležili osrednje slovenske proslave ob 60. obletnici SKOJ-a na Mali Planini. Resolucija o enotnosti delavske in delovne mladine, ki so jo takrat sprejeli pod vodstvom Ive Lole Ribarja, se v praksi ni vedno uresničevala; leto 1979 je bilo namreč tudi leto vseslovenske akcije NNNP²¹.

Akcija Nič nas ne sme presenetiti je mlade iz Verda več kot presenetila; bili so razočarani, saj jih ni nihče povabil k sodelovanju. Janko Vidmar piše: *Nosilec akcije je bila socialistična zveza. Žal od nje nismo bili niti z besedo obveščeni o tej akciji in o nalogah, ki bi jih mladi lahko opravili, kaj šele, da bi skupaj z ostalimi DPO (družbeno političnimi organizacijami) in OZD (organizacijami združenega dela) v KS pripravili in uskladili programe.*

Ravno tako je na nas pozabil odbor za LO (ljudsko obrambo) in DS (družbeno samozashčito) pri krajevni skupnosti. Ker nismo imeli programa, nismo vedeli, kaj početi. Sklenili smo, da povprašamo v štabu, če imajo kakšne naloge, ki bi jih mladina lahko opravila. Bili smo odslovljeni z odgovorom, da naj pač kar nekaj delamo, kljub temu, da jim je primanjkovalo ljudi za opravljanje nalog, ki bi jih bil zmožen opraviti vsak mladinec. Še več, naknadno nas je nekdo celo spodil iz poslopja, v katerem je bil štab in nato še iz parka. Čez tri tedne smo izvedeli, da je ta tovariš ravnal sicer pravilno, kajti ravno takrat je bil letalski napad in vsi ljudje so se morali umakniti v zaklonišča. Naj bo, toda tega nam takrat niso povedale ne sirene ne kdo drug!

Kljub temu, da je akcija pokazala nekatere slabosti, je bila koristna. Pokazala je, da bomo morali tudi v naši KS pogledati čez plove raznih organizacij, sesti za skupno mizo ter pripraviti vse potrebno. Le tako bomo lahko naslednje leto tudi pri nas pisali o uspeli akciji NNNP 80.

49. Akcija Nič nas ne sme presenetiti je potekala tudi v Osnovni šoli Ivana Cankarja. Učenci so vadili, kako ukrepati med bombnimi napadi (deklica v sredini je Berta Kuhar iz Verda, na desni je Marjanka Petkovšek z Vrhnike) (arhiv Naš časopis).

50. »Ranjenim« so takoj po bombnem napadu nudili prvo pomoč (arhiv Naš časopis).

To je bil čas, ko so se ljudje začeli zavedati pomena čiste narave in zdravega okolja; neznani avtor je prispeval tudi članek o razstavi Uporaba sončne energije, ki jo je v sodelovanju z Avstrijci pripravil Tehniški muzej Slovenije. Pred hišami so se pojavili prvi smetnjaki, divja odlagališča sredi gozdov in na brežinah rek so postala moteča večini prebivalcev.

Janko Vidmar pa ob pogledu na izvire pod Orehom opozarja, da pljuvamo v lastno skledo: *Z asfaltne poti zavijem na makadam in nato po klancu navzdol. Pred menoj izvira izpod velike temne skale voda. Naslonim se na kovinsko ograjo in se zazrem v vodno gladino. V mislih preletim nekaj let, vse do tja, ko še nismo imeli vodovoda.*

Mnogo krajanov je hodilo po vodo ravno na ta kraj. Domov so jo nosili v vedrih, nekaj nižje pa so hodile matere in žene prat perilo. Tudi sam sem se velikokrat ustavil tu in se napil hladne vode. Toda nekega poletnega dne je nekdo v ta izvir odvrigel smeti. Vsi smo se razburjali in obsojali to dejanje. Najbolj glasni in najbolj prizadeti pa so bili najbližji stanovalci, ki so morali hoditi po vodo drugam.

Kmalu zatem smo dobili vodovod. Nič več ni bilo potrebno hoditi po vodo in gospodinje so

perilo prale doma, le kakšen sprehajalec se je še napil sveže vode. Izvir je dobil povsem novo vlogo – vlogo smetišča, kjer odlagajo smeti ravno tisti krajan, ki so se tu celo vrsto let oskrbovali z vodo. Tako sem imel priliko že večkrat videti mlajšo gospodinjo, kako tu odmetava smeti, vendar se mi vsakič le nasmehe in jo odkuri v svojo belo hišo.

Tudi Stanka Hren ob vseh prelestih in zgodovinskem bogastvu domačega kraja ne more mimo onesnaženja: ... *Že v preteklosti se je tu začela razvijati industrija. Vrhnika slovi po predelavi usnja, saj so prodajalne z njenimi izdelki tudi v drugih mestih Slovenije. Med predelavo pa se izločijo velike količine odpadkov, ki se stekajo v Ljubljano. Od izvira pa do pritoka Bele je voda še kar čista, nato pa postane sivo modre barve. Po gladini plavajo kosi usnja. Če si želiš ogledati dno, je edina možnost, da počakaš praznike. Takrat tovarna ne obratuje in se voda nekoliko sčisti. A kaj, ko je dno prekrito s plastjo umazanije. Tudi rastlin, ki še vztrajajo, se drži obloga. Uboge ribe, race in druge vodne živali, kako naj žive?! Tudi vonj, ki se širi po okolici, še zdaleč ni prijeten. Večje kose usnja vozijo tudi v gozd, kjer z njimi polnijo doline in uničujejo lepoto narave ...*

V dobro voljo nas spravijo šele športna poročanja. Branka Rihar sporoča, kako je mogoče kraške doline uporabljati mnogo koristneje kot za industrijske odpadke, za šolsko prvenstvo v krosu: ... *Po malici smo odšli proti Meletovi dolini. Med klepetom smo bili hitro na cilju. Ko smo se preoblekli, je bilo na vrsti ogrevanje. A kmalu zatem se je začelo tekmovalje. Najprej so bili na vrsti peti, potem šesti razredi in ko so tekli fantje šestih razredov, je moja trema vedno bolj naraščala. Čez deset minut je bil že štart za učenke sedmega razreda. Med njimi sem bila tudi jaz. Kmalu je štarter zaklical, naj se postavimo v vrsto. Vsa dekleta smo se hotela postaviti v prvo vrsto, a tako ne gre. »Zdaj!« in usule smo se po progi. Nekaj časa sem bila druga, a kmalu sem začela voditi ... V cilj sem pritekla prva.*

Mirko Oblak se je razgovoril o pripravi zadnje Češnjice. Sledijo popotniški pozdravi, vtisi in spomini, tokrat s prvega vzpona na Triglav, pa z obale Ohridskega jezera in s prostrane Vojvodine ... in še nekaj iskric na račun krajevnih in državne oblasti:

Dobimo sodoben most čez Ljubijo! Ampak šele, ko bo direktorju republiške skupnosti za ceste, ali pa kakšnemu občinskemu možu na sedanjem mostu crknil njegov »fičko«. Do takrat pa malo potrpite, kajti obveščeni smo, da so pogosti obiskovalci tega čuda.

Kakor so sporočili v luški kapetaniji »nad štacuno«, je naša ladja KS Verd finančno potonila v pločniku in v javni razsvetljavi, vendar krajevni strokovnjaki zatrjujejo, da bodo ladjo v najkrajšem času spet dvignili na površje.

Za pravilno rešeno križanko dobi letos najgrajenec 100 din, na duri pa zopet trka Dedek Mraz: ... *Pred novim letom je vse svečano. Vsi se ga veselimo - posebno otroci. Vemo, da nas bo obiskal Dedek Mraz. Prinesel nam bo mnogo daril. Doma imamo okrašeno jelko. Na zadnji večer v starem letu, ki že odhaja, me bodo pod njo počakala najlepša darila ... na zadnji dan v starem letu bom*

naredila sadno solato ... Dedek Mraz tudi tam, kjer je zaposlen oči, ni pozabil name ... piše Ksenija Miklavčič, spodaj pa je pripisana želja uredništva, da bi se bralcem v prvem letu novega desetletja izpolnil vsaj košček skritih želja.

Vas stricev se podira ...

51. Okence 10.

Okence 10, julij 1980

Uredniški odbor:

Glavni urednik: Andrej Petrič

Lektor: Ksenija Petrič

Člani: Matjaž Močilar, Boris Bole

Napisala: Marija Trček

Naklada: 300 izvodov

29 strani, črno-bela naslovnica

Leto 1980 je zaznamovala smrt predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita.²² Par mesecev po tem, ko je Modri vlak odpeljal tovariša Tita iz Ljubljane na zadnjo pot proti Beogradu, je Janez Bolha obujal spomine na nast-

nek legendarnih vagonov: Po končani vojni so v železniško delavnico za popravilo vagonov v Smederevu pošiljali veliko razbitih vagonov. Pogoji za delo so bili zelo slabi, ni bilo niti orodja niti materiala – vendar so delavci delali zagnano in s trdno voljo. Po nepojasnjeni poti je tako prispel v delavnico »Heroj Srba«, nekdanji vagon – salon feldmaršala Erwina Rommela, komandanta nemške armade B, ki je bil uničen v požaru. Sindikat železniške delavnice je predlagal, da ta vagon popravijo, prenovijo ter ga pošljejo maršalu Titu. Ves kolektiv, ki je štel približno 300 delavcev, se je odločil, da poleg vsakdanjega rednega dela, s prostovoljnim delom izdela Titov vlak. Kljub izredno težkim delovnim pogojem so delavci z zanosom in izredno voljo premagovali težave. Tapete, žamet in razno opremo za vlak so našli v nekem skladišču v Zagrebu, delovno obleko pa so si sešili kar iz vrečevine. Delali so vsi, tudi zaposleni v pisarnah. Po cele dneve so ostajali

v tovarni, utrujeni so spali po nekaj ur v delavnicah na klopih ali po vagonih. Domači so jim nosili čisto perilo, srajce in hrano. Nič jim ni bilo pretežko, niti delo na prostem, v dežju ali na soncu. Resnično so bili vredni občudovanja.

Opravili so približno 5000 ur prostovoljnega dela, večinoma udarniškega. Vlak so poobarvali z modro barvo, zato tudi ime Modri vlak. Titu so ga poslali za 1. maj leta 1946.

Mladina je v zori osemdesetih let 20. stoletja še vedno živela in ustvarjala v kolektivnem duhu socializma. Zavedala se je svoje odgovornosti v družbi, vloge, ki jim jo je nalagal tedanji družbeni ustroj. Misli tovariša Tita ob 10. kongresu ZSMJ strne uredništvo v kar nekaj člankov: Mladinska organizacija mora razvijati množično politično delo in v različnih akcijah zajeti čim več članstva. V sistemu samoupravljanja in delegatskega odločanja lahko le široka dejavnost zagotovi ZSM

52. Proslava ob Dnevu mladosti na Osnovni šoli Ivana Cankarja na Vrhniki, maja 1980 (arhiv Naš časopis).

vlogo pomembne in napredne sile v družbenopolitičnem odločanju. Z eno besedo, mladi ljudje morajo biti aktivni oblikovalci svoje lastne bodočnosti, prevzeti morajo svoj delež obveznosti in odgovornosti za razvoj naše družbe. Ne glede, če delajo v tovarnah, če študirajo, če so v mestu ali na podeželnju – morajo vsak dan živeti s problemi svojega okolja in biti prvi v akciji reševanja teh problemov ...

Samo požrtvovalnost in popolna odgovornost pri delu bosta mladini zagotovili vlogo, ki ji pripada v družbi, s tem pa tudi pravico, da z optimizmom in zaupanjem gleda v lastni jutri in bodočnost naše družbe.

Okence 10 poziva k novim akcijam, resnemu delu in se veseli doseženih uspehov in priznanj. Ponosni so, da so na oder postavili novo gledališko delo²³.

Marjan Rihar razmišlja, kako privabiti k delu še več mladih ustvarjalcev iz Krajevne skupnosti: ... *Nobena DPO (družbeno politična organizacija) ni v zadnjem času na prostovoljni bazi uspela aktivirati toliko svojih članov in pritegniti toliko ljudi na akcije. Kdaj se je nazadnje zbrala na enem mestu v Verdu taka množica ljudi kot je bila letos na sprejemu lokalne štafete, na proslavi 8. marca, na igri Robinzoni ... in še bi lahko našteval. Uspeli smo zbuditi krajane, tako mlajše kot starejše.*

KS Verd je sestavljena iz več strnjenih naselij. To je tudi vzrok, da se še mladi do nedavnega nismo dobro poznali. V Janezovi vasi smo uspeli v zadnjem času aktivirati večino mladincev. To je lep uspeh, saj živi tu skoraj polovica mladih iz Verda.

Popolnoma pa se je od nas odrezala Bistra. Tu živi več mladincev, ki se sicer športno udeležujejo, niso pa povezani z našo športno organizacijo. Naša naloga je, da poiščemo take oblike sodelovanja, ki jih bodo pritegnile v našo sredino.

Na Mirkah tudi živi okrog 10 mladincev, ki so neaktivni. Kljub rednemu obveščanju o

akcijah se jih udeleži le malo, v sestav predstava ali pa v komisije pa kljub prošnjam nismo dobili nobenega. Zato tudi ne vemo, kakšne interese imajo.

Čaka nas torej še mnogo nalog, katerih realizacija je odvisna od naše zavesti in našega dela. Hoditi moramo po Titovi poti in izpolnjevati njegove zamisli: učiti se, delati, samoupravljam, izgrajevati se v poštenega delovnega človeka.

In mladi kot vsako leto premierno odigrajo novo igro (Robinzoni), prirejajo dogodke ob kulturnih in državnih praznikih, športniki organizirajo namiznoteniško prvenstvo Verda, se udeležijo in bolj ali manj uspešno tekmujejo na Mladinski športni olimpijadi na površinah ob TVD Partizan in v Zadružnem domu na Stari Vrhniki.

Na spomladansko soboto sredi marca se množica krajanov, med katerimi so predvsem mladinci in pionirji, zapodi v Retovje, k Ljubljani, v park, ob številne ceste in poti, očisti nekaj divjih odlagališč in zbere polne vreče različnih odpadkov. Mirko Oblak pohvali akcijo in v imenu vseh na »Odpadkovni tekmi« udeleženi mladincev skromno zaključí: »Dobro blago se samo hvali!«

Janko Vidmar pa se veseli novega hrama kulture sredi Verda:

Sami ste bili priča, kako je sredi naše vasi do nedavnega propadala stara bajta, ki smo ji pravili kašča. Končno je ta napol podrt starina le padla nekemu pri Zvezi kulturnih organizacij Vrhnika v oko in za kaščo so se pričeli boljši časi.

Kaščo so si najprej ogledali predstavniki Zavoda za spomeniško varstvo. Ti so strokovno ugotovili, da stavba ni starejša od 500 let, ter da so na njej nujna sanacijska dela, kar smo vedeli tudi sami.

Tistim, ki še niste prestopili praga te stavbe, naj povem, da je stavba zidana iz mešanega materiala, kamna in opeke. Obodno zidovje

53. Mik'ľeva kašča sredi Verda čaka na odprtje nove galerije (arhiv Naš časopis).

54. Galerija Kašča je zaživila šele 16. maja 1981, najprej s črno-belimi reprodukcijami najbolj znanih del Jožefa Petkovška²⁴ (arhiv Naš časopis).

je debelo 70 cm. Stavba obsega po en prostor v kleti, v pritličju in podstrešju. Strop je masiven obok, klet grobo ometana. Vhod v nadstropje omogoča pokrito arkadno stopnišče, ki je sicer starejšega datuma od ostale stavbe. Konec lanskega poletja smo dočakali tudi sanacijo. Prišli so delavci, ki so zamenjali streho, zazidali razpoke v zidovih ter stavbo od vrha do tal prebelili in odšli.

Ker pa teh delavcev do danes ni nazaj, da bi dokončali delo, me je pričel mučiti čisto navaden firbec. Skočil sem k investitorju - ZKO Vrhnika in povprašal kako in kaj je sedaj s to našo kaščo. Povedali so, da so stavbo odkupili, ter da so glavna dela opravljena.

Postaviti morajo še nekakšno ogrevanje, stavbo od znotraj prebeliti in narediti ključ od vhodnih vrat (ta naj bi bil tak kot pravi, kot so jih imeli včasih) in zgradba bo lahko služila svojemu namenu.

In kakšen naj bi bili njen namen? Vsekakor naj bi bili to razstavni prostori. Kakšna razstava naj bi bila, še ne vedo natančno. V začetku nam bi radi pokazali nekaj del našega rojaka Petkovška. Tu se srečujejo z velikimi težavami pri zbiranju slik.

V teh prostorih nameravajo občasno pripravljati tudi intimnejše komorne večere, bodisi glasbene ali literarne...

N. N. naredi intervju s sovrstnikom, ki je sklenil postati, ostati kmetovalec.

- Čeprav imajo vsi mladi možnost študirati na srednjih ali višjih šolah, si se odločil postati kmet. Koliko rodov v preteklost sega vaša kmetija?
- Nastala je že pred mojim rojstvom, vendar ne bi mogel povedati, koliko rodov v preteklost sega.
- Ali misliš še dalje kmetovati?
- Da.
- Zakaj?
- Že od rojstva sem v stiku z živino in tako mi je postalo kmetovanje kot nekomu šola ali poklic.
- Kako samoupravljate na kmetiji?
- Vsak lahko pove svoje mnenje, potem pa se dogovorimo tako, da smo vsi zadovoljni.
- Koliko glav živine imate?
- Sedaj je ravno 30 glav, ena plemenska kobilica in nekaj perutnine. Včasih se najde tudi kakšna miš!
- Ali sodelujete s kakšno zadrugo?
- Da, sedaj sodelujemo z vrhniško kmetijsko zadrugo.

- Ali ste z mehanizacijo preskrbljeni?
- V zadnjem času se je mehanizacija močno izboljšala.
- Kakšne so cene in kvalitete kmetijskih proizvodov?
- Cene kmetijskih proizvodov so prenzke, to pa zato, ker je med proizvajalci in kupci preveč posrednikov. Posebno nizka je cena mleka.
- Imate tudi kakšne probleme?
- Velik problem so dragi stroji in goriva, včasih pa tudi tečni policaji.
- Iz česa je sestavljena silaža?
- Sestavljena je iz koruze ali trave, dodamo lahko tudi urejo (dušično gnojilo).
- Kako se obnese silaža?
- Dobro.
- Ni dolgo tega, odkar si se vrnil od vojakov. Kako se počutiš po vrnitvi?
- Dobro. Tudi prijatelji so me dobro sprejeli.
- Ali ti je bilo med služenjem vojaškega roka dolgčas po kmetiji?
- Včasih tudi.
- Ali se ukvarjaš s kakšnim konjičkom?
- Zbiram značke, včasih pa vzamem v roke tudi knjigo, če imam čas.
- Kako je z ljubeznijo na kmetih?
- Po eni strani predstavlja problem, ker se dekleta nočejo poročiti s kmetom.
- Ali se misliš kmalu poročiti?
- O poroki še nisem razmišljal.

Referent za fantovš'ne pa poroča, da se vas stricev končno podira: *Tako bi lahko označili dogodke letošnje pomladi, ko so verdski fantje množično pričeli zapuščati ledik stan. Obstajala je bojazen, da se bomo bolj težko oddali, saj imamo v Verdu precej »samcev«.*

Baje je ta bolezen celo nalezljiva. Rešilna bilka je bila le ta, da je vrsta za ženit prišla na fante letnik 1953. To pa je generacija, ki se ji lahko reče »ta lepi«. Da take generacije niso vsakdanjost, je dokaz že to, da se 1953 zgledujejo po 1904. letnikih, čeprav med njimi živi tudi nekaj stricev.

Torej, važno, da je steklo. Namen imam namreč opisati, kako med fanti potekajo predzakonske ceremonije. Teden ali dva prej se namreč fantje pa tudi že možje poslovijo običajno ob dobri kapljici in prigrizku. Zberemo se pod večer in ko se temperatura v glavah nekoliko dvigne, steče program. Novoporočencu fantje dajejo še zadnje napotke za skupno življenje, dobi pa tudi nekaj tehničnih pripomočkov za urejanje družinskih nesoglasij (valjar, metlo, ščipalko). Veseljačenje se zavleče pozno v noč. Gospodar ni ura, ampak sod, katerega običajno spraznimo do dna.

Sam konec bi bolj težko opisal, se ga vedno slabo spominjam. Verjetno se razidemo v želji, da bi se z istim namenom sestali še večkrat.

55. Priprave na dvojno fantovščino; Marko Furlan in bodoča ženina Matjaž Cunder in Matjaž Žirovnik (arhiv Matjaž Žirovnik).

To so bila leta, ko so, kadar so bili fantje posebno dobre volje – večere spremljale podoknice. Mnogokrat v zboru, pa tudi v solo izvedbah in nemalokrat so bile na hiše, v katerih so spale mladenke, zjutraj prislone dolge lestve. Največkrat kar na slepo, ne da

bi kam vodile. Z dvema pesmicama Nina in Siromak mozga na koncu številke opisujeta te romantične čase.

Vaški fantje

*Ko se zvezde prižgejo,
se fantje zberejo
in zapojo naglas,
ko hodijo skozi vas.*

*Ko pod okno pridejo,
lepe pesmi zapojo,
vztrajnosti ne manjka jim,
čakajo, da se zbudim ...*

Vaško dekle

*Zvečer, ko temačno postaja,
dekletu se misel na fanta poraja,
čeprav ven iz hiše ne sme,
okence svoje odpre.*

*Res zapeli smo lepo,
le v sob' je še vedno temno,
da pa lažje še bi pel,
na klop ob hiš smo posedel.*

*Dolgo nismo več čakal,
pršla je punca v noč 'n hal,
res šnopc nam je prnesla,
polne glaže ga natresla.*

*Fante šnopc je tko razgrel,
da še eno smo zapel,
pol pa smo se poslovil
in k drugi ljubici zavil.*

*Take punce so na vas,
še spat ne morjo, če ni nas.
Če pa bi pri njej ostal,
stavim da b' na pragu spal.*

Na koncu glasila je objavljen razpis za idejni osnutek značke OO ZSMS Verd, tokratna križanka pa ne obljublja nobene nagrade.

Pionirji in cicibani rešujejo čast mladinskega prostovoljnega dela

56. Okence 11.

Okence 11

24. november 1980

Uredništvo:

Glavni urednik: Andrej Petrič

Lektorica: Ksenija Petrič

Boris Bole, Matjaž Močilar

Tajnica: Marija Trček

Tisk naslovnice: Drašler

Tisk: OK ZSMS, Silva

Naklada: 350 izvodov

35 strani, (zelena, bela)

V začetku zime izide že druga številka Okenca v tem letu, sicer 11. po vrsti. Opremljena je z novo oblikovano naslovnico, uredništvo pa sporoča, da s količino prispelih člankov

nikakor ni zadovoljno, saj je le-teh tako malo, da nimajo česa izbirati in morajo na koncu objaviti skoraj vse. Morda so se prav zato odločili, da bodo v bodoče komentirali nekatere prispevke.

Razpis iz prejšnje številke je očitno uspel, saj urednik napoveduje skorajšnjo izdelavo značke OO ZSMS Verd:

Če bo dovolj interesa, bomo spomladi zopet izdelali majice, ki bodo poživile naše skupne izlete, akcije ipd ...

Pohodi, tudi spominski so še vedno privlačni na oblika preživljanja prostega časa mladih.

Mladostno zagnano se spominja mladi Verjan šestnajstih dni, ki jih je skupaj s 110 drugimi preživel na pohodu Po poteh slovenske delegacije na zasedanje AVNOJ-a. Iz Ljubljane preko Žužemberka v Dolenjske Toplice, potem skozi Kočevje in Bazo 20, čez Belo Krajino do Kolpe, preko Korduna, Plešivice do samega Jajca.

Z doživlajskim potopisom se je oglasil tudi Čuri Muri, dopisnik Toni iz Afrike, ki se je s tovarno ladjo kot mlad pomorščak pogumno podal na dolgo štirimesečno pot, s pesmico Jelenov ruk pa je Joži opisal povsem drugačno, strahopetno torej – dogodivščino z lovskega pohoda.

Delovna akcija, na katero je vsaj teden dni vabil napis na kupu peska pod košato lipo ob parku, pa ni ravno uspela. Marjan Rihar poroča, da so »glavnemu« par dni nazaj skoraj vsi mladinci bolj ali manj zagreto obljubili udeležbo:

Zdaj, ko je čas za začetek, pa ni nikogar, še glavnega ne. Mine nekaj časa, ko se pripelje prva, pa ne mladinka, ampak pionirka, z grabljami in polna delovne vneme. Ob spoznanju, da je prva in edina, gre dalje svojo pot z obljubo, da se vrne in kot garancijo pusti svoje orodje mimoidočim v opomin. Slednjič pride tudi glavni in še nekaj mladincev

in delo se lahko prične.

Situacija je čez nekaj časa taka: dela mnogo pridnih rok, pionirji in cicibani rešujejo čast mladinskega prostovoljnega dela. Mladinci in mladinke pa se vozijo in hodijo mimo ...

Kup peska se kljub temu počasi manjša. Delo zavira nekaj »direktorjev«, ki s svojim neodgovornim početjem naslanjajo svoje krhke ude na lopate in drugo orodje, slabijo delovno moralo. Tako storilnost počasi pada, pada pa tudi mrak in še ena delovna akcija se končuje. Nekateri so zadovoljni, drugi razočarani in zaman pričakujejo »zasluženo« pogostitev.

Mine noč, jutro, dopoldan in prav tu, kjer se je včeraj iskril delovni zanos mladih, se zbirajo nastopajoči. Nemo se premikajo v polkrožni vrsti, treme nimajo, saj so že navajeni takih nastopov. V soju reflektorskih žarkov njihovi obrazi iščejo tiste, katerim je vse to namenjeno.

Teh pa ni. Nekaj mimoidočih, nekaj otrok in le sem ter tja kdo, ki ni slučajno prišel mimo. Predstava se začne, poteka ob hrupu z bližnje ceste. Konec.

Ljudje se razidejo in pozabijo. Pozabijo, ali pa se niti ne domislijo, koliko truda in dobre volje je bilo vloženega, da je vse v redu potekalo.

Ali se splača za peščico krajanov zapraviti več popoldnevov v mrzli dvorani in hladen, hladen večer?

In ko prireditev izzveni, gre hvala tistim, ki so se najmanj trudili, ki so obupavali že na začetku, tisti, ki so bili vseskozi pri stvari, pa so krivi le za napake.

Prireditveni prostor prekrije sneg, nekaj dni snežinkam, dežju in vetru kljubuje le še pozabljen zastava – kot v posmeh resnično odgovornim.

Janko Vidmar piše, da je mladina nezadovoljna tudi s procesi, ki se dogajajo v amaterskem gledališču in v kulturni politiki nasploh: da »pokapiraš«, moraš biti izobražen:

V razgovoru Gledališče in družba²⁵ so bili izpostavljeni številni problemi današnjega gledališča. Med drugim so se pogovarjali in tarnali tudi o problemih dojemanja današnjega teatra (ne samo vrhniškega). Tako je bila izrečena tudi naslednja misel, ob kateri se velja zamisliti: »Zaradi nizke izobrazbe neposredni proizvajalci ne morejo sprejeti teatra takega, kot danes je!« Kaj to pomeni? Mar to ne pomeni, da je bil teater do sedaj usmerjen v vode, kjer lahko ribarijo samo posebej izobraženi ljudje... mar ni to neposredno odtujevanje teatra do širokih ljudskih množic, mar ni to pojav elitizma, ki še povečuje obstoječe razlike ...

Andrej Petrič svetuje, kako organizirati in voditi uspešne sestanke, uredništvo je obupano nad krajanji, ki niso bili pripravljeni komentirati aktualnih dogodkov v KS, saj so se z mikrofonom in fotoaparatom napotili po vasi brez uspeha. Edini odgovori, ki so jih dobili so bili: »Ne, tega pa ne bi vedel ... Ne povem ničesar ... Mučite raje koga drugega ... To ni za nas, ženske ...«

Tudi iskrica – humorna osmrtnica ne napoveduje svetlih časov: *V globoki žalosti vam sporočamo, da je v tistem poletnem večeru,*

po dolgi in zahrbtni bolezni iznenada preminila naša draga JAVNA RAZSVETLJAVA. Namesto cvetja na njen grob nakažite denar v sklad za njeno ponovno oživitev. Potrebujemo tudi nekaj pridnih rok. Žalujemo: KS Verd, DES, Obrtni center Vrhnika.

Druga iskrica pa je razumevanja polna posvečena staremu mostu: *Naš most čez Ljubljanico mora biti že krepko v letih, ker ga tako »revma daje«.* Nič čudnega, ko pa celo življenje stoji v vodi.

Boris Bole v dolgem prispevku osvetljuje novo glasbeno smer, ki je opljusnila tudi naše kraje. PUNK (šaljiva razlaga kratic je Potpuno Uvredljivo Negiranje Klasike). Na koncu povpraša, kaj mislijo o punku – tudi mladince iz Verda.

Večina jih meni, da so knofljice, s katerimi prebadajo punkerji svoje obleke in telesa trapaste, prav tako se jim zdijo neokusne obleke starih očetov, v katere se oblačijo, na živce jim gre tudi njihovo dretje in vpijete in hitlerjevske ideje angleških punkerjev. Nekaterim so všeč besedila njihovih pesmi, aktualna sporočila, eden od anketirancev je kratek: »Punk je kozlarija, ki se je pojavila v tem desetletju. Muha enodnevnica. Dol s punkom!«, drugi pa sporoča: »Ja, mama je

57. Stari most med Verdcom in Vrhniko je stal na precej trhljih nogah več desetletij (arhiv Naš časopis).

rekla; ko ni več dober za učiti in delati, je šel pa za punk ...»
Avtor zaključuje članek z mislijo: »Brez punke mi živeti ni!«

Mirko Oblak pa načrtuje, kako bi Verd prišel v Guinnessovo knjigo rekordov: Menda so mladi neke na Štajerskem »porivali« avto celih 60 ur. Pade ideja, da bi tudi mi organizirali podobno akcijo. Štefin naj bi posodil spačka (čeprav o tem on zaenkrat prav nič ne ve), mi bi le tega pehali po vrhniškem stadionu, ki tako ali tako ne služi ničemu. To bi morali delati nepretrgoma vsaj 62 ur, da bi dosegli nov rekord in tako prišli celo v Guinnessovo knjigo rekordov!

Porodi se ideja v ideji. Zakaj ne bi raje porivali vrhniškega krpana v Ljubljano? Prav. Toda to bi zahtevalo veliko več priprav in precej več sodelujočih. Nič zato. Šli bi v ostale KS in tam dobili mladince, ki bi bili zainteresirani. Koliko pa naj bi nas bilo? Najmanj 120, da bi lahko potisnili krpana preko Dolgega mostu. Ampak vso stvar bi morali najprej prijaviti na UJV (Uprava javne varnosti) in vprašati, če je kaj takega sploh mogoče. Mogoče že, mogoče, samo podnevi je gost promet, zakaj ne bi tega storili ponoči? Bomo poskusili, mar ne? Saj boš ti tudi prišel pomagat, kajti to bo lepa priložnost za spoznavanje mladih in sploh.

Kako bomo prišli pa nazaj? Morda bi lahko poprosili našega Bana za pomoč ob volanu, vsi bi imeli mesečne vozovnice in bi nas popeljal nazaj na Vrhniko.

Ideje pa take, bodo rekli starejši ...

Sanje in ideje so bile in so brezplačne in jih ni mogoče zaustaviti z nobenim gospodarskim ukrepom, niz kakršnih je bila t. i. stabilizacija²⁶ tedaj in kakršna je recimo recesija danes, trideset let kasneje. A ugan-karska stran je bila vseeno poimenovana kot stabilizacijska ... uredništvo je takoj razložilo zakaj: Če se morda sprašujete, zakaj stabilizacijska stran – zato, ker tokrat ni nagrad.

Nujno rabimo večje število aktivnih mladincev. Lahko tudi malo rabljenih.

ŠIFRA: Zdesetkano predsedstvo OO ZSMS Verd.

58. Okence 12.

Okence 12, 27. december 1981

Uredništvo:

Glavni urednik: Andrej Petrič

Lektorica: Ksenija Petrič

Andrej (Dobrovoljc), Tone (Vidmar),

Katarina (Dobrovoljc), Boris (Bole),

Andrej (Telban), Polona (Telban),

Mirko (Oblak), Marjan (Rihar),

Elo (Hladnik), muc Šminka

Naslovna stran: Ivan Drašler

Tajnica: Agata Herauer

Tisk: OK ZSMS Vrhnika

Naklada: 300 izvodov

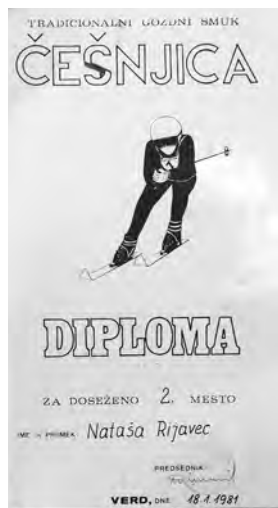
22 strani, (rjava, bela)

V uvodniku urednik našteva vidnejše dogodke, ki so se zgodili v zadnjih trinajstih mesecih, odkar je izšla zadnja številka Okenca.

59. Plakat, ki je vabil na Češnjico 1981 (arhiv Mirko Oblak).

Češnjica, tekmovanje Mladi in SLO (Splošen ljudski odpor), Mladinska športna olimpijada in še nekaj manjših tekmovanj je krojilo življenje mladih športnikov: *Mladi so tudi veliko pripomogli k uspešni izvedbi občinske proslave v Bistri. Pečat letu 81 pa je dala izvedba dramskega dela Brezjansko polje, pod vodstvom neumornega Eleta.*

60. Diploma s tradicionalnega gozdnega smuka Češnjica 1981.

61. Cilj tradicionalnega smuka Češnjica 1981. Na traktorski priklopi beležijo rezultate Marta Rijavec, Marija Trček in Polona Gruden, o rezultatih poroča Matjaž Žirovnik (arhiv Marta Rijavec).

62. Sprejem Kurirčkove pošte pred domom JLA na Vrhniki, spomladi 1981²⁷ (arhiv Naš časopis).

Morda ste tudi sami opazili, da je po nekaj plodnih letih v Verdu nastopilo mrtvilo. Kljub odličnim delovnim pogojem, obnovljenemu domu, se odziva vedno manj mladih. Prejšnje stalno število 25 do 30 se je skrčilo na 5 do 6. Vendar ni vse tako črno, kot zgloda prvi hip. V dom zahaja vedno več mlajših osmošolcev. A tudi oni ne morejo kar tako poprijeti za delo, če jih v to nihče ne bo vpeljal.

A osmošolci so se znašli: ob popuščanju zagretosti v domači mladinski organizaciji so se udeleževali tekmovanj v okviru Osnovne šole Ivana Cankarja. Andrej Dobrovoljc poroča: *Tako je letos kot že vrsto let potekal kviz pod geslom »Mladost v pesmi, besedi in spretnosti«. Letos je osnovno gradivo obsegalo celotno Titovo delo med vojno in po njej. Tega kviza so se udeležile skoraj vse osnovne mladinske organizacije, oziroma njihove ekipe. Na žalost je bila med izjemami, ki jih ni bilo, tudi OO ZSMS Verd.*

Naša ekipa se je dober teden pred tekmovanjem informirala in pod vodstvom tovarišice Maje Korenč predelala vso snov ter se z vso resnostjo pripravljala tudi doma, vendar je bilo časa vseeno premalo za tako obširno snov, da bi se vse naučili res dobro.

Tako smo 5. novembra pod vtisom izreka: »Ni važno zmagati, važno je sodelovati!« odšli na tekmovanje. Že prvi pogled na ostale ekipe nam je zaprl usta, saj so bili v ostalih ekipah tekmovalci stari 20 let in več, le ena ekipa nam je bila po starosti enaka (OŠ Log Dragomer). Ko smo dobili liste z vprašanji, je naš manjvrednostni kompleks splahnel in vprašanja so ostajala za nami in kaj kmalu smo imeli vse odgovore ter odšli z upanjem na čim boljše uvrstitve. Naše upanje se je čez pol ure spremenilo v veselje, saj smo posekali sami sebe z osvojitvijo drugega mesta, le za eno točko smo zaostajali za Borovnico ...

12. novembra je bil datum finalnega obračuna. Poleg naše ekipe sta bili še ekipi iz

Borovnice in iz Zaplane. K naši ekipi so se priključili še trije vojaki. To tekmovanje je bilo javno in udeležilo se ga je veliko poslušalcev. Za zabavo pa je poskrbel vojaški ansambel. Na tem kvizu so bila vprašanja veliko bolj zahtevna, vendar smo se kljub temu kar dobro odrezali. Tudi tokrat smo zasedli drugo mesto in zaostali za Borovnico le za točko ... Vse urice, ki smo jih porabili za učenje, so se nam lepo obrestovale.

Precej člankov poziva krajanke k sodelovanju z mladimi, pa naj gre za očiščevalne akcije, kot tudi k izvedbi zahtevnejših gledaliških del, kakršna je recimo Kreftova igra Celjski grofje, s katerimi se je igralska skupina iz Verda v sezoni 1955/56 proslavila daleč naokoli²⁸. Gabrijel Hladnik, dolgoletni urednik glasila Okence in zavzet amaterski igralec in režiser, se zaveda mlačnosti in otopenosti, s kakršno se tako velikega dela ne more nihče lotiti; članek naslovi: *Celjski grofje letos, ali nikoli več*.

Vseeno pa se je na odru Zadrúžnega doma 8. maja 1981 odvila ena zadnjih velikih premier gledališke skupine Verd, delo Željka Kozinca – Brezjansko polje. S predstavo so gostovali še na Pokojišču, v Blatni Brezovici, Breg-Paku, v Rovtah...²⁹

Večje število radovednežev se je zbralo na kresni večer, ko se je 25 mladih slušateljev udeležilo predavanja dr. Huberta Požarni-

64. Plakat za predstavo Brezjansko polje (arhiv Mirko Oblak).

65. Priprava predstave Brezjansko polje; spredaj Mojca Čepon in Stane Kržič (arhiv Mirko Oblak).

63. Priprava predstave Brezjansko polje; Stane Majlovrh, Igor Žilavec, Matjaž Žirovnik, Magda Japelj (arhiv Mirko Oblak).

66. Priprava predstave Brezjansko polje; Toni Žnidaršič in Janko Vidmar (arhiv Mirko Oblak).

67. Brezjansko polje: Mirko Oblak, Tone Žnidaršič, Zvone Škof, Gabrijel Hladnik in Janez Bolha (arhiv Mirko Oblak).

70. Brezjansko polje: Gabrijel Hladnik, Janez Dobrovoljc, Mojca Stržinar, Mirko Oblak (arhiv Mirko Oblak).

68. Brezjansko polje gostuje na Pokojišču (arhiv Mirko Oblak).

71. Gabrijel Hladnik med pripravo predstave Mož s stotimi funkcijami (arhiv Matjaž Žirovnik).

69. Brezjansko polje: Mirko Oblak, Gabrijel Hladnik, Tone Žnidaršič, Zvone Škof, Matjaž Žirovnik. (arhiv Mirko Oblak)

72. Na odru kulturnega doma sredi Verda je nastajalo in gostovalo veliko predstav, tudi Mož s stotimi funkcijami (arhiv Matjaž Žirovnik).

ka in predstavnika posvetovalnice Živa – O življenju med spoloma. Večurno podajanje odgovorov na številna vprašanja je bilo sproščeno. Mlade je bolelo le, da zopet ni bilo odziva starejših občanov, s katerimi bi lahko skupaj premostili zadrege, ki na to temo nastajajo med njimi³⁰.

Sicer pa nam tokratna številka sporoča še, da so prenovili prostore v domu in da se vse rekreacije v dvorani (tenis, plesne vaje) po novem odvijajo v copatih, pa da so imeli četrtošolci – tako kot precej generacij prej – šolo v naravi zopet v Valovinah na Hrvaškem. Dva hribolazca, Andrej in Mirko, sta uresničila sanje zavednega Slovenca in se podala v slovensko planinsko Meko, na Triglav torej, Tone Frumen pa se spominja najlepšega srednješolskega leta – ko je maturiral in se s sošolci podal na stabilizacijski maturantski izlet na Pohorje. V duhu obdobja stabilizacije se je odvijal tudi njihov maturantski ples, saj je tej generaciji prireditev enostavno odpadla.

F. G. pa opisuje, kaj vse tare mlade v kmetijstvu: *V Verdu je še 27 kmetij. Vendar se vsi ne ukvarjajo s kmetijstvom, kot bi se lahko. Mnogim je gozd edini ali pa glavni vir dohodka. Nekaterim pa je glavni vir dohodka celo zaposlitev izven kmetije.*

V Verdu so kmetje sorazmerno dobro opremljeni s stroji, vendar so le ti slabo izkoriščeni. Deloma zaradi strukture zemljišč in razdrobljenosti parcel.

Mladi kmetovalci imajo še vedno nekakšne predsodke pred drugimi poklici. Temu je kriva slaba vzgoja doma in v šolah. Med starejšimi kmeti pa je še vedno prisotna miselnost, da je kmet samo tisti, ki ima veliko zemlje, pa čeprav je ta slabo obdelana ali pa celo neobdelana. Če za primer pogledamo barje iz ptičje perspektive, vidimo, kako veliko je »morje« neobdelane zemlje ... mnogo njiv je preraslo grmovje in celo velika drevesa že rastejo tam. Potem se pa vsi čudimo, zakaj je

vse tako drago. Del krivde nosijo tudi starejši gospodarji, ki nočejo predati kmetije mladim, dokler jim ne teče voda v grlo. Potem je pa že kasno, ker je »prestolonaslednik« že izgubil voljo do kmetovanja ...

Velik problem je razdrobljenost parcel, pa tudi lastništvo, saj nima nihče posebnega veselja obdelovati družbeno zemljo, ki ti jo lahko lepega dne vzamejo. Zemlja pa je brez vrednosti, če je nihče ne obdeluje. Letošnje leto se vidi, kako so pričeli obdelovati njive na »črnem morju« in to sami mestni ljudje. Njive na Pjalcah in v Žabjaku pa so »samopostrežba« za slabe ljudi ...

Številka glasila se tudi to pot zaključuje z literarnimi prispevki, večinoma čustvenimi pesmimi in večnimi vprašanji o smislu obstoja, pomenu življenja in o iskanju najglobljih resnic. Na koncu pa seveda ugankarski prispevek; tokrat ga je oblikoval Marjan – vojak.

73. Priprava predstave Brezjansko polje; Dušan Oblak in Darko Kondardi (arhiv Mirko Oblak).

Sta Ljubljana in Bistra odpisani? Narave se ne da pretentati ...

74. Okence 13.

Okence 13, 24. junij 1983

Uredništvo: Andrej (Petrič), Ksenija (Miklavčič), Andrej (Dobrovoljc), Mirko (Oblak), Janko (Vidmar), Tatjana (Oblak), Irena (Jarc), Jože (Telban), Janez (Dobrovoljc), Jana (?), Boris (Bole), Katarina (Dobrovoljc), Niko (Dobrovoljc), Marija (Dobrovoljc), Polona (Telban), Lenart (Jesenovec)

Naslovna stran: Ivan Drašler

Tisk: OK ZSMS Vrhnika

Naklada: 150 izvodov

22 strani, (temno modra, bela)

Leto in pol kasneje je tu nova številka Okenca. Uredništvo zopet prosi bralce, naj malo pobrska po podstrešjih, saj bi rado arhiviralo zgodnejše izvide mladinskega glasila. Manjkajo jim številka 1, 2, 4 in 6. Kot vemo, prve številke niso našli vse do danes, ko nastaja ta prispevek (2015).

V prvem članku izvemo, kakšen uspeh je zopet doživel gozdni smuk Češnjica: ... pri pripravi tradicionalne športne prireditve se je angažiral praktično ves Verd. Mladim in mladim po srcu so pri organizaciji pomagali tako TOZD-i (Temeljne organizacije združenega dela) kot tudi zasebniki, ki so v teh stabilizacijskih časih prispevali lepo število nagrad. Pa še komentar letošnjega zmagovalca in novega rekorderja proge Toma Lavrenčiča: »Res zgledno ste pripravili tole tradicionalno prireditev, na kateri zmaga pomeni več kot pa recimo zmaga na občinskem prvenstvu v veleslalomu. Na svidenje prihodnje leto!« Mislimo, da to pove o Češnjici 83 vse, kljub temu pa imamo povedati še marsikaj; od trganja plakatov dalje. Hvala vsem, še enkrat!

Pa pojdimo dalje. Za 8. marec je recitatorska skupina pod vodstvom Magde Japelj zaplesala nekaj lepih plesov in razveselila svoje mamice, ki jih ni bilo malo. Omenjena skupina je pripravila tudi tradicionalni sprejem Dedka Mraza.

75. Blaž Dobrovoljc v cilju Češnjice, 23. februar 1983 (arhiv Blaž Dobrovoljc).

*... V maju je bilo izvoljeno popolnoma novo predsedstvo, tako je krmilo prevzela mlajša generacija. Upamo, da imajo ti mladinci kaj več zagnanosti in idej, kot smo jih imeli prejšnji. Seveda se stara generacija ni popolnoma izključila iz delovanja, še naprej bomo poskušali pomagati pri delu, saj upamo, da bomo še dobrodošli.*³¹

Staro predsedstvo poroča, v kakšnem duhu je mineval čas med pomladjo 1982 in 1983; priznavajo, da je generacija starejših mladincev brez pravih idej in volje. Maja 1982 so se le uspeli udeležiti športne olimpijade, poleti pripravili izlet v hribe, na Cerkniško jezero ... Zadrugi dom sredi Verda pa je gostil zlasti igralce namiznega tenisa in šaha, kvartopirce in skupino, ki je si je vneto mirila živce z igrico Človek, ne jezi se! Obisk doma je bil res velik in probleme z onesnaževanjem so poskušali reševati s tedensko izmenjavo dveh dežurnih mladincev in generalnim čiščenjem enkrat mesečno. Ta način vzdrževanja reda se je obnesel le kak mesec.

76. Dedek Mraz v vsako vas! Urban Žirovnik je popestoval tudi malo Tino Turk Japelj (arhiv Sonja Japelj).

Težave so nastajale tudi zaradi številnih dejavnosti, ki so potekale v domu ena za drugo ali kdaj celo sočasno; sestanki družbeno političnih organizacij, vaje recitatorske skupine, delavnica in shramba scenskih pripomočkov, kostumov in igralskih rekvizitov, plesi, kratkočasne dejavnosti ... vse to se je prepletalo iz dneva v dan, iz tedna v teden – tako v mali sobi, kot na odru in v dvorani. Zlasti v zimsko pomladnem času se je zvrstila priprava različnih proslav; Dan republike, 29. novembra, obisk Dedka Mraza in praznovanje Dneva žena, 8. marca in Osvobodilne fronte, 27. aprila. Novoletni dogodek je največkrat spremljala igrana igrlica, za katero so od scenarija, režije do zadnjega rekvizita poskrbeli mladinci in pionirji kar sami in mnogokrat vključevali v igro tudi mlajše brate in sestre, ki so bili takrat še predšolski cicibani.

Velik zalogaj je bila tudi organizacija plesov ob petkih ali sobotah zvečer. Potrebno je bilo urediti prostor, organizirati prodajo vstopnic, pijače in redarsko službo. Leto kasneje so bili plesi začasno ukinjeni, saj je na enem od njih prišlo do pretepa, sosednje kmetije pa so se pritoževale, da dajejo krave po takih hrupnih disco nočeh mnogo manj mleka kot ob jutrih, ko se prebujajo ob narodno-zabavni glasbi.

Iz naslednjih prispevkov izvemo, da so člani novega predsedstva stari v povprečju 17 let, novo izvoljeni predsednik je Lenart Jesenovec. Prva naloga jim je uspela – izdali so novo številko Okenca. Načrtovana delovna akcija v Matjaževki je propadla, saj med mladimi ni bilo pravega interesa zanjo. Pripravljajo se že na jesenski čas in naloge v novi sezoni.³²

Kot prostor za izživiljanje tistim, ki se z umazanimi čevlji zaletavajo v nedavno prebeljene stene Zadrugnega doma – predlagajo za plezanje in krotovičenje Retovje; niti v sanjah si ne mislijo, da bo že dvajset

let kasneje taisto Retovje priljubljena destinacija športnih plezalcev, Zadrudni dom pa prezidan v mala stanovanja.

Janko Vidmar pa se o Retovju in izviri Ljubljani razpiše iz povsem drugih skrbi in svari pred načrtovanimi poskusi z naravo:

Da se narave ne da pretentati, vedo ljudje že dolgo. Toda nekaterim to ne gre v račun. Zato to vedno znova in znova poskušajo, vendar brez velikega uspeha. Za enega takih poskusov lahko štejemo tudi večnamensko akumulacijo Cerkniškega jezera ... v hidroenergetske namene, s pomočjo tesnilnega nasipa z globinsko injekcijsko zaveso, ki naj prepreči vodi v Cerkniškem jezeru odtok v spodnji del jezera, kjer je večina ponikalnic. Tako bi se v zgornjem delu ustvarilo 19 km² veliko akumulacijsko jezero.

Vse površinske pritoke Cerkniškega jezera bi zajezili tudi ob izviri in jih po cevovodih speljali v akumulacijo.

Od tod bi vodo speljali po rovih v Bistrico, kjer bi bila hidroelektrarna Bistra I. in nov izravnalni bazen, ki bi omogočil delovanje hidroelektrarne Bistra II.

Z izvedbo tega projekta bi močno posegli v prostor ... Slovenci bi si uničili dobršen del naravne dediščine, po kateri slove v svetu. Uničeni bi bili:

- *Cerkniško jezero; spodnji del bi bil suh, zgornji pa akumulacija, katere gladina bi nihala za več kot deset metrov. Tako svetovno znanega presihajočega jezera ne bi bilo več.*
- *Rakov Škocjan; reka Rak in vodne jame bi se praktično osušili*
- *del Planinskega polja z delom Unice bi bil potopljen*
- *izviri Ljubljane, Ljubije, Bistre bi bili zajeti, zabetonirani in uničeni z akumulacijo*
- *Pekel v Borovnici bi bil docela spremenjen*

Poleg tega je vprašanje, če bi bilo vse to sploh možno.

Nekateri trdijo, da je, drugi pa spet, da ni. To je stvar stroke. Za laika pa je zadržati vodo sredi Krasa isto, kot bi hoteli zadržati vodo v rešetku ...

Do istih rezultatov so prišli tudi na Baškem in Nikšičkem polju. Akumulacija na Baškem polju ni dosegla niti polovice predvidene prostornine vode, za katero so »strokovnjaki« prisegli, da jo bo. Tako si je nekdo spet postavil lep in drag spomenik.

Projekt predvideva tudi močne posege v prostor naše občine in KS Verd. Tako bi bili izviri Ljubljane uničeni (zabetonirani), poleg tega bi izravnalni bazen v Bistri požrl velike površine obdelovalne zemlje.

Zato je delegacija KS Verd aprila postavila skupščini delegatsko vprašanje, v katerem opozarja, da krajanje s projektom niti z njegovimi posledicami niso seznanjeni. Od skupščine je zahtevala, da se projekt javno razgrne ter povpraša ljudi, kaj mislijo o tem ... Vendar odgovora do začetka junija še ni. Ne bi rad, da bi se ponovila tista stara zgodba, ko nekdo v pisarni odloča o milijardah ne glede na to, kaj menijo ljudje.

Sledi niz literarnih prispevkov, pod katerimi je pojav nove mode podpisovanja več kot očiten – večinoma so brez podpisa.

V prvih številkah glasila mladih Okence so bili vsi prispevki opremljeni s podpisom; če ne s polnim imenom in priimkom, vsaj z imenom, kraticami ali psevdonomimom. Tudi člani uredniškega odbora so se prva leta vestno in vzorno predstavljali bralcem.

V 80. letih pa se začne uveljavljati želja in pravica do anonimnosti, morda tudi naivna prepričanost, da je itak vse za vedno jasno in je uredništvo vsakič predstavljeno le z imeni, čeprav se nekatera večkrat ponavljajo. Težko je ugotoviti tudi, kdo so bili člani zaporednih predsedstev, saj se v uvodnih člankih podpisujejo kar kot »predsednik« ali »predsedstvo«.

Anonimni so seveda zlasti bolj različnih čustev polni prispevki.

Niko Dobrovoljc pa se smelo podpisal spominja svojega deda – železničarja: *Moj ded je bil železničar, da sem bolj točen, bil je čuvaj proge. V majhni hišici ob progi je nadzoroval vlake, ročno zapiral zapornice, postavljaj signale ... Takrat so se po železnicah še vlekle lokomotive na parni pogon. Na lokomotivi sta delala dva delavca, strojevodja in kurjač. Prvi je uravnaval vožnjo, drugi pa je z lopato metal v peč premog. Oba sta imela težko in odgovorno delo.*

Železniški promet se je naglo razvijal. Danes vlečejo vlake električne lokomotive. Te so hitreje in upravlja jih le en delavec. Starši so mi povedali, da je bila tudi od Ljubljane do Vrhnike železnica. Kakšna škoda, da so jo odstranili! Cestni promet ne bo nikoli prekašal železniškega. Če premislimo, koliko tovorov prepelje en vlak in koliko en tovornjak. Tudi potniški vlak pelje desetkrat več potnikov kot avtobus. Slišal sem že, da v velikih

mestih gradijo podzemeljske železnice. Tako promet nemoteno poteka ...

Iz zbadajočih iskric in oglasov izvemo naslednje resnice in dejstva tistega časa:

Delo naših občinskih športnih funkcionarjev navdaja pravi olimpijski duh. MISLIJO, DA ŽIVIJO NA OLIMPU! Češnjica 83

KMETIJSKI NASVETI

Kmetje (takšni in drugačni)!!! Če hočete svojim kravam (takšnim in drugačnim) povečati mlečnost – naj se ukvarjajo z aerobiko! Aero bik

Z našo krajevno »vlado« je menda nekaj narobe. Opažamo, da se je naš »kancler« ogradil pred ljudstvom.

Tudi nas tare stabilizacija – zato je tokrat samo 150 izvodov.

GD Verd namerava za svojo 100-letnico postaviti temeljni kamen za nov gasilski dom. Samo, da ne bo ta temeljni kamen postal »nagrobni«!

77. Stoletnico Prostovoljnega gasilskega društva Verd je pred novim Gasilskim domom počastila tudi vrsta mladih gasilcev: Janez Petrovčič, Tone Kondardi, Miha Rihar, Dušan Oblak, Tomaž Gorišek, Marko Ogrin in Silvo Nagode (arhiv Marko Ogrin).

Okence – tolmun sreče in mladosti!

78. Okence 14.

Okence 14, 1984

Uredništvo: Andrej (Petrič), Jože (Telban), Rudi (Dobrovoljc), Tomaž (Gorišek), Marjan (Rihar), Marko (Ogrin), Andrej (Dobrovoljc), Marija (Dobrovoljc), Lenart (Jesenovec), Tatjana (Oblak), Katarina (Dobrovoljc) ...

Naslovna stran: Tatjana Oblak

Tisk naslovne strani: Ivan Drašler

Tisk: OK ZSMS Vrhnika

Naklada: 250 izvodov

Stari predsednik sporoča, da je mladina izbrala novega predsednika in prizna, da ima predsednik ob prijetnih tudi manj prijetne naloge: *Skrbeti moraš, da delovne akcije potekajo gladko, paziti moraš na red v domu KS in se včasih celo prepirati, se udeleževati sestankov OO ZSMS Vrhnika, KK SZDL Verd (Krajevne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva), sveta KS Verd ...* Poroča o zelo uspehlih proslavah v minulih sezonah;

79. Zlata (1984) in srebrna (1986) medalja (arhiv Mirko Oblak).

80. Diploma s tradicionalnega gozdnega smuka Češnjica, 1984 (arhiv Mirko Oblak).

letos jo je kulturna skupina priredila tudi za dan Osvobodilne fronte.

Športniki so pripravili novo Češnjico, proga je prinesla nov rekord ... da so uspehi pri tej tradicionalni prireditvi zavidljivi, pa kažejo tudi različne govorice – letos »naj bi se na smuku menda nekdo celo ubil in ga bodo v bodoče prepovedali!«

Udeležili so se tudi mladinske športne olimpijade.

81. Pokal Češnjica 1984
(arhiv Mirko Oblak).

82. Progo skozi gozd so dobro zavarovali, mestoma nasuli in robove označili s smrekovimi vejicami. Smukač Marko Ogrin (arhiv Marko Ogrin).

83. 5. februarja 1984 so rezultate gozdnega smuka na cilju spremljali ..., Matjaž Žirovnik, Marija Dobrovoljc, Tatjana Oblak, Katarina Dobrovoljc, Mirko Oblak, za prikolico stoji Blaž Dobrovoljc, spredaj pa Tone Frumen (arhiv Marija Telban).

84. Blaž Dobrovoljc na progi gozdnega smuka Češnjica (arhiv Blaž Dobrovoljc).

85. Maj 1984; spredaj Jože Telban, Silvo Nagode, Miha Rihar, Mojca Miklavčič in Dušan Oblak, v drugi vrsti Katarina Dobrovoljc, Špela Vrhovec, Marija Dobrovoljc, Marjeta Pajnkihar, Vesna Šubic in Tanja Frumen, zadaj ? in Sabina Zalović (arhiv Marija Telban).

V zasneženi zimi so mladinci večkrat očistili most preko Ljubljance in pločnik proti Janezovi vasi, spomladi pomagali čistiti park, delovna akcija v Matjaževki pa je letos propadla zaradi dežja. Z novim opleskom so polepšali prostore Doma KS Verd. Kakšne zgode in nezgode (med drugim je v sanitarijah počila vodovodna cev) so se še godile v domu, pa opisuje nekaj naslednjih iskric in ugank: *Gajba pri gajbi, kaj je to? – Mladinski dom v Verdu*

NLP

Flaše letijo, omet pa odpada; našim mladincem pa maček nagaja. JLA

Opombe: NLP neznani leteči predmeti, JLA jaz ljubim alkohol

Razvade zmanjkuje, grla so suha, moč pojenjuje ...

nastale poplave težave so dale.

Stopnice so v hipu brzice postale – pa so se vsaj enkrat oprale.

Sledi rubrika Poskusi mladih literatov; Mojca opazuje domačo hruško, Ksenija pomladno jutro, Boris bleščeče se morje, Niko opiše dom, Joco pa se sprašuje: *Smo danes sploh mladi?*

Z rojstvom postanemo starci.

Ali je sploh še kak človek,

ali smo vsi roboti brez srca in ljubezni?

Irena opisuje *Okence – tolmun sreče in mladosti*, kakšna so bila poletja v Retovju – v Matjaževki in v Malem Okencu, v katerega mrzlih vodah je hladila razgredo mladost mladina iz Verda.

»Ej, ali boš danes prišla kaj v Okence?« *Ne vem ... morda nisem pa čisto prepričana. Mami mi ves čas trobi na ušesa, da bom preživela počitnice kot nekakšen divji človek, ki živi samo v naravi.*

Take in podobne pogovore smo slišali med počitnicami pri nas v Verdu. Res, naše kopalnišče je bilo eno samo doživetje, ki se je prelivalo preko celih počitnic.

Preljubo Okence je vzbujalo neko skrivnostno silo, ki nas je vlekla vase. V svoji tišini je izpovedalo veličino in ponos narave. Ta tolmunček je res pravi romantični kotichek v prelepem Retovju, govori o mehkobi in pravljичnosti narave. Mislim, da ni mladega človeka v Verdu, ki ne bi v njem preživel vsaj minuto svojega prostega časa.

Ptičjemu petju se je velikokrat pridružil tudi glas kasetofona, ki je popestril naše brezskrbno življenje.

Nekateri so se tudi zaljubili, a vsi skrivnostni trenutki so se s časom zabrisali, kakor tudi kratkotrajne počitnice.

Na njivah je koruza že kar dobro zorela in bila pravšnja za peko. Kaj boljšega!?

86. September 1984; Leon Kržič, Miha in Branka Rihar, Tatjana Oblak, Silvo Nagode in Tomaž Gorišek (arhiv družina Oblak).

87. Ovitek nove plošče, ki jo je leta 1983 ob svoji 10-letnici posnel moški pevski zbor LIKO Verd (arhiv Zavod Ivana Cankarja Vrhnika).

Topel večer in velik kup žerjavice, s katere je valovil vonj po pečeni koruzi. Prostora pa je bilo več kot dovolj. Seveda! Matjaževka! Ob popoldnevih so se v njej odvijale prave nogometne olimpijade, v katerih ni bilo nikakršnih starostnih razlik. Proti večeru pa se je potuhnila v spokojno starko, ki je mirno počivala in si nabirala moči za naslednji dan. Vidite, tako je bilo naše življenje, ki je trajalo le dobra dva meseca. Kakor narava, smo si tudi mi nadeli druge maske; imamo malo časa, tako malo, da komaj moreš na sprehod, da bi videl uspavane dele Retovja, v katerih smo poleti našli prava razodetja. A čas se bo hitro zavrtel in nam ponudil spet nove čudovite počitnice.

Blaž pa nam razkriva svoj nov hobi: Lansko leto sem pristopil k moškemu pevske-mu zboru LIKO. Dvakrat na teden z bratoma hodim na vaje. Pojem 1. tenor. Čeprav rad prepevam, mi je včasih kar odveč zvečer še na vaje. Vendar prišli so nastopi ob raznih praznikih, prireditvah, srečanjih. Vesel sem bil teh nepozabnih nastopov.

Višek sreče pa je bilo snemanje plošče za RTV Ljubljana v mesecu juniju. Več večerov smo se potili in prepevali, da bo plošča polna. Lansko jesen je ta plošča izšla.

Prišla je nova sezona vaj in za začetek ima-

mo vsi pevci piknik v Meletovi dolini. Zdaj sem slabe volje; ugotavljam namreč, da mi glas nagaja. Bliža se mi obdobje mutacije in tako bom moral z glasom eno leto počivati. Upam, da bo že prihodnje leto moj glas spet lep, čist in zveneč. Sklenil sem, da bom tudi v prihodnje rad hodil na pevske vaje.

88. Krst novih pevcev zbora LIKO Verd je največkrat potekal v gostilni Marinčič; Janez Drašler in Matjaž Žirovnik (arhiv Matjaž Žirovnik).

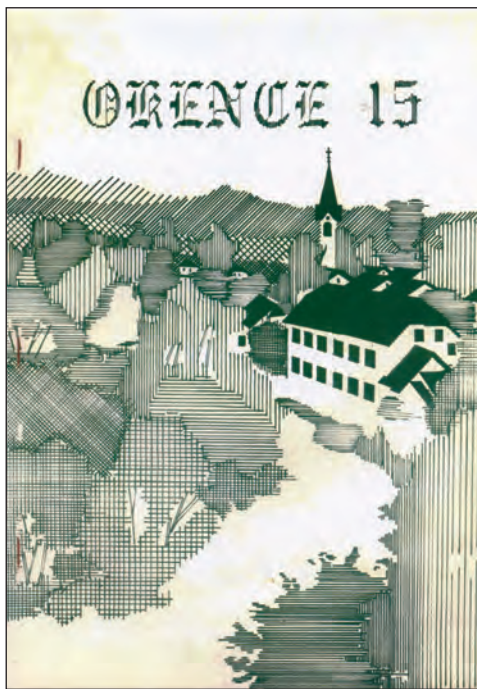
89. Lenart Jesenovec slači vojaško suknjo
(arhiv družina Jesenovec).

Čas, ko je številčno močna generacija fantov letnik 1964–1965 oblekla vojaške uniforme »sivo maslinaste boje«, napoveduje naslednja vremenska napoved: *Že na začetku leta smo dobili sivino v našo kotlino; obetajo se nam še bolj sivi dnevi, vrhunec pa bo sredi poletja. Nad naše kraje pa dotekajo še bolj sivi tokovi. SMB oblaki!*

Srednješolci, ki se dnevno vozijo v ljubljanske šole, pa vabijo v svoje vrste nove člane: *V Verdu se je septembra formiral nov športni klub ... ugotovili smo, da imamo naravnost idealne pogoje za treninge surfaške sekcije, ki potekajo na krpanu³³, na liniji Vrhnika Ljubljana. Sprva je naše društvo štelo le okoli deset članov, do danes pa se nam je pridružilo že več talentiranih nadobudnežev iz mlajših vrst. Vsak, ki bi se želel včlaniti v to naše društvo, lahko plača članarino pri Integralu poleg Črnega orla. Vsakega novega člana bomo zelo veseli. Vpisni pogoji: uspešno končana osemletka in vpis v usmerjeno izobraževanje.*

Uredništvo za pravilno rešen rebus obljublja 100 din, na koncu pa pozdravlja novo številko Okenca po vzoru Valentina Vodnika: »*Ilirija oživljena!*« in klicem: »*Okence preplavljeno!*«

Naša razigrana mladost, leta našega sijaja ...³⁴

90. Okence 15.

Okence 15, maj 1987

Uredništvo: Blaž (Dobrovoljc), Marija (Dobrovoljc), Tanja (Drašler), Boris (Drašler), Bojan (Zupan), Marjeta (Pajnikihar), Brigita, Gita (Petrič), Darja (Jarc), Lavro (Cene Lavrič), Tamara (Troha), Sonja (Japelj)

Naslovna stran: Tatjana Oblak

Tisk naslovne strani: Ivan Drašler

Tajnica: Marija Dobrovoljc

Računalniška obdelava, oblikovanje:

Blaž Dobrovoljc

Tisk: OK ZSMS Vrhnika

Naklada: 300 izvodov

Pred nami je 15. številka glasila mladih iz Verda. Izhaja po treh letih ustvarjalne krize, medtem je bila mladina tudi dobro leto brez predsedstva:

91. Pred Dobrovoljčevo hišo Bojan Zupan, Blaž Dobrovoljc in Andrej Zakrajšek urejajo posamezne liste zadnje številke glasila Okence (arhiv Blaž Dobrovoljc).

92. Tudi spenjanje glasila poteka pri Dobrovoljčevih; Andrej Zakrajšek, Katarina, Niko in Marija Dobrovoljc, Bojan Zupan in Domen Drašler (arhiv Blaž Dobrovoljc).

Marca 1987 je bilo izvoljeno novo predsedstvo, zopet med najmlajšimi do sedaj.

Izvoljeni so bili naslednji: predsednik Blaž Dobrovoljc, podpredsednik Matic Mrak, tajnika Albert Pajnkihar in Sonja Japelj, blagajničarka Marjeta Pajnkihar, predstavniki za šport Boris Drašler, Tine in Igor Oblak, predstavnik za obveščanje Andraž Drašler, predstavnik za klubsko dejavnost Leon Kržič in predstavnice za kulturo Tatjana, Nataša in Katka Oblak.

Letos imamo v načrtu ureditev Matjaževke (verjetno se ne bodo izvršila vsa potrebna dela, ker je dela čez glavo), ureditev doma (nakup potrebnega inventarja ter ureditev ostale notranjosti: pleskanje, kitanje, popraviljanje uničenega in poškodovanega inventarja), ureditev parka, pozimi čiščenje mostu, priprava gozdnega smuka Češnjica in izid naslednje številke Okenc.

Sledi predsednikovo poročilo, kaj vse je zadnje mesece zaposlovalo mlade. Očiščevalna akcija v parku je bila obsežna, saj so bile površine precej zanemarjene. Na pomoč z orodjem je priskočil sosed Ban, s pijačo pa

sta mlade pogostili domača Krajevna skupnost in trgovina Kmetijske zadruge.

Lotili so se tudi kopanja lukenj za drogove, saj je bilo potrebno prestaviti električne drogove za novo napeljavo nad samo udorno dolino Matjaževko.

Kulturniki so izdali novo Okence, pripravili tradicionalne proslave v Domu, pri katerih je sodelovala skoraj vsa mladina iz Verda, za 1. maj so pripravili tradicionalno kresovanje; organizirali prodajo pijače, pripeljali iz starega gasilskega doma nekaj klopi, zaradi česar so številni, ki so lahko sede klepetali in prepevali ob ognju, ostali mnogo dlje kot prejšnja leta.

Nasploh je družabno življenje v Verdu ta leta doživljalo pravi razcvet. Gasilske veselice so privabljele številne veseljake iz cele občine, kulturni dogodki in proslave so bili dobro obiskani, tradicionalno postavljanje mlajev je postajalo naloga širšega kroga vaščanov; pred leti so mlaje nevestam postavljali le za možitev godni mladeniči, zdaj so se jim pridružila tudi dekleta in na obeljenih mlajjih so se pojavili tudi okrašeni venci in slikoviti napisi. "Na mlajčkih" je dolgo v noč vrvelo mlado in staro.

93. Pletenje vencev; Grega Rome je priskrbel nosilne obroče za vence – dele starega kolesa (arhiv Blaž Dobrovoljc).

94. Pletenje vencev je prevzela »sekcija za kulturo«; Katja, Nataša in Tatjana Oblak, Leni Kondardi in Katka Oblak (arhiv Blaž Dobrovoljc).

Športno leto je bilo osiromašeno, saj je zaradi dežja in slabe organiziranosti mladincev odpadel gozdni smuk Česnjica. So se pa na tekmovanju na Vrhniki dobro odrezali strelci.

Na razcepu življenjskih poti, pred izbiro srednje šole in s prvimi odločitvami v življenju se znajde nova generacija; Tanja B. se sprašuje, kdo bo ustavil krvave vojne po svetu, Sony s prisposodobno sprehoda skozi gozd išče pravo stezo iz brezskrbnega otroštva v srečno odraslost, osamljena Tamara si želi v vesolje, Gita želi doseči sonce, Pavla pa opisuje neko *Nedeljo – po volji drugih, ne po moji*.

Lavro nam zaupa odlomek *Vrata v kletko se odpro* iz nedokončanega romana *Železni križec*, Katka iztrga *List iz detektivovega dnevnika*. Mateja opisuje *Prvi nesrečni dan na morju*, Ogiju pa je morje ostalo v drugačnem spominu:

*Buči, buči morje adrijansko
naše šotorišče je cigansko
rdeči smo kot pleme indijansko
to naredi pivo istrijansko
in pa sonce, ki žge strašansko
ker vsaka cena presega lansko
nas tošl vleče na zemljico barjansko.*

Zabave v domu postajajo vse bučnejše; zaradi divjega plesa in poskakovanja se nekega večera s stropa utrga luč v trgovini pod dvorano in ob naslednjih plesih so se morali kar malo brzdati, da bi se kaj podobnega ne ponovilo.

A dom je še vedno dobesedno drugi dom že kdo ve katerih novih generacij. Leon opiše petkovo popoldne:

Privlečem se iz Ljubljane, izmučen od naše »kolm kište«. Za neštudirane ljudi lahko povem – to je Integralov avtobus. Tu te tako trese, da če bi imel v roki tetrapak s smetano, bi se na Vrhniki lahko okrepčal s stepeno okusno sladko smetano. Vesel sem, če stojim vsaj na eni nogi, toda kaj, ko tudi ta ni vedno moja. Med vožnjo se odprejo pravi besedni zakladi trpečih potnikov. Zobne proteze letijo iz ust, ko le ti robantijo nad cesto, kjer je več lukenj kot asfalta. Pa to se še pretrpi, a ko pomislim na delo doma, me vse mine. No, petkovo popoldne je. Kam naj se dam? Dvakrat lahko ugibate ... čestitam, že v prvem poskusu ste uspeli; v dom! »Še žrt naj ti dajo tam!« Premišljuje ... žrejo samo živali, jaz pa nisem žival, mar ne. Tisti poetični verz pa je izumila moja mami.

Sledi nadaljevanje: »Nič ne delaš, samo okoli se podiš!«

95. Na odru in v dvorani v Domu so se odvijali tudi mnogi družabni večeri, tudi silvestrovo 1986; v prvi vrsti: Igor Oblak, Sandi Rizman, Boris Drašler, Tine in Dušan Oblak, Blaž Dobrovoljc, Leon Kržič, Špela Vrhovec, Grega Rome; v drugi vrsti: Nataša Oblak, Matic Mrak, Smiljan Pajnkihar, Peter Levec, Tomaž Drašler; tretja vrsta: Andrej Zakrajšek, Jure Krašovec, Bojan Zupan, Miran Drašler, Andraž Drašler, Marjeta Pajnkihar, Sonja Japelj, Štefan Bogataj, Andrej Turšič, Franci Drašler, Tatjana Oblak, Tone Kondardi, Leni Kondardi, zadaj Robi Petrovčič (arhiv Blaž Dobrovoljc).

A ura je pet; iščeta me Jurjeva pobalina. Igor me že pri vratih vpraša, kje imam matematični zvezek.

»Ni, muca vzela!« jima odgovorim ... mimogrede, če ju srečate kdaj na cesti, ničesar ne recite čez Olimpijo, nad katero sta zelo navdušena, pa tudi Dražena Petroviča ne hvalite preveč – ni dobro za zdravje, vam povem! Ko pogledam pa Andraža, se komaj neham smejat, saj ga ni trenutka, ko bi se mu na ustih ne igral nasmeh.

In kaj počnemo vse v domu; igramo namizni tenis, goljufamo pri kartanju ...

Albert me bo pa ustrelil; porabil sem mu že polovico svinčnika ... zmanjkuje papirja, konec luštnega! Nič več se vam ni potrebno mučiti z mojimi modrovanji (pa naj mi Cankar ničesar ne zameri!)

96. Mladi iz Janezove vasi in Verda na silvestrovo 1988; Barbara in Polde Strajnar, Marko Ogrin, Cene Lavrič, Matjaž Strajnar in Špela Majer (arhiv Marko Ogrin).

Svinčnik je romal dalje; očitno so mladinci dobili nalogo – spisati prispevke za novo številko Okenca kar v domu.

97., 98. V domu sredi Verda se je ustavil tudi Pust (arhiv Blaž Dobrovoljc).

Kakšno je tam življenje, zdaj prelije v rime
tudi Marjeta:

*V domu smo že vsi,
vsak posebej kje čepi.
Nekdo si muziko navija,
pri tem marsikdo uživa.*

*Eden plesat se uči
in se tako močno poti,
z živci že na koncu je
pa ga kmalu mine vse.*

*Ostali osla se gredo,
se za mizo drenjajo,
skrivaj si karte menjajo,
oslu izogibajo.*

*Za drugo mizo špilajo tarok,
a tudi to ne gre od rok,
stalno se prepirajo,
drug drugega sekirajo.*

*Življenje v domu tako je.
A moti to starejše vse,
z nami se ne strinjajo,
ker pač tako življenje uživamo.*

In sledi še niz drugih pesmi, ki so jih ne-
kateri spisali kar v paru, vseh sedem pa je
združenih v Variacije na temo: Nore mlado-
stniške ljubezni (Puberteta).

Bojan in Smiljan zapišeta:

*V srcu ogenj mi gori,
ki po tebi hrepeni,
a ko vidim z drugim te,
hrepenenja konec je.*

*V domu dostikrat si bila,
pa si družga gledala,
želel sem si, da to ni res,
ko z drugim stopala si v ples.*

*Ko na samem ga dobim,
ga zadavim, to želim,
drug družga gledava grdo,
da se vsak hip kaj zgodilo bo.*

*Preden jeza je minila,
je oba že zapustila,
opazujeva še zmeraj te,
če boš ... vrnila se.*

Bojanu se pridruži zdaj še Tine:

*Že več let te opazujem
in se ti približujem.
A ti kakor kamnita
me gledaš kot pribita.
Vmes me druga je ogrela,
med nama pesem je odpela,
všeč si mi še zdaj,
zato upam, da bo med nama kaj
že za 1. maj.*

Koliko prvomajskih praznikov je že minilo od leta 1987! Pa so med bregovi Ljubije in Ljublanice še vedno nova in nova mlada srca, iskrive misli, večna hrepenenja, ki prav gotovo ogrevajo in burijo tudi večino tistih ustvarjalcev glasila mladih iz Verda, ki danes vstopajo že v peto, šesto, sedmo desetletje.

Pogled skozi štirinajst ohranjenih številk glasila Okence nam razkriva življenje mladih v Verdu pri Vrhniki od sredine 70. do druge polovice 80. let 20. stoletja.

Čeprav je minilo od zadnje, 15. številke, že skoraj trideset let in so naš prostor in čas prevetile številne družbene, socialne in tehnološke spremembe – so Okenca v Retovju še vedno polna čiste, bistre vode in kdo ve, če lepega dne ne privre na dan tudi 16. številka glasila mladih iz Verda.

Morda prav na nek topel junijski večer ...

99. Nad Okenci, v Andrejčkovi dolini na topel junijski večer leta 1989 (arhiv Blaž Dobrovoljc).

Opombe:

- 1 Gradbeno podjetje Igrad.
- 2 Uvod, Okence 4.
- 3 Uvod, Okence 6.
- 4 Številke od 2 do 13 je Domoznanskemu oddelku Cankarjeve knjižnice na Vrhniki podaril Andrej Petrič, kopiji 14. in 15. številke Tatjana Oblak Milčinski.
- 5 Zgradbo, v kateri je bil po letu 1945 organiziran Zadružni dom, je Karol Jelovšek postavil leta 1891 kot gospodarsko poslopje s hlevom na nekdanj Marjanč'nkovi domačiji. Mladinski klubski prostori so bili v prvem nadstropju stavbe, imenovane tudi Kulturni dom, Dom krajevne skupnosti, Mladinski dom ali največkrat na kratko – Dom. Ob stranski sobi je bila dvorana z odrom. V prvem nadstropju je imela pisarno tudi Krajevna skupnost Verd. Po gradnji novega Gasilskega doma v 80. letih so bili prostori zdaj že nekdanjega Zadružnega doma po letu 2002 pregrajeni v nekaj novih stanovanj.
- 6 Uvod, Okence 2, str. 1.
- 7 V Okence pišimo vsi. Okence 11, str. 2, 3.
- 8 Hvalica, Doro, 1974: Njihova beseda 74, Naš časopis 12, str. 4.

»Občinska konferenca ZMS na Vrhniki je s pomočjo Temeljne kulturne skupnosti in Doma JLA organizirala v dneh od 8. do 13. aprila občinsko revijo Naša beseda 74 in na njej predstavila v Domu JLA: literarni večer, revijo pevskih zborov, burko »Trije tički«, dramo »Rožmarin« in klubski večer »Spomenik brez podstavka«; v Cankarjevem domu pa dramo »Pisana žoga«. Že naslovi nam pripovedujejo o pestrosti in vsestranosti dejavnosti mladih na področju kulture v naši občini. In prireditve je tudi bila dokaz takšne dejavnosti. Morda je bil vrhniški kulturni teden (upravičeno ga namreč lahko tako imenujemo) resničen odraz želja in prizadevanj mladih, saj je po oblikah, kvaliteti in vsebini bil tako zelo različen, kot so lahko le mladi. Strog in neizprosni kritik (kar jaz nisem) bi imel seveda na račun kvalitete marsikaj povedati, saj res ne gre, da bi pod izgovorom »amaterizem« skrivali vse vrste diletantizma zlasti kar zadeva izbor neprimerne, nekvalitetne in predpotopne literature. Zato je morda pomembnejša mobilizacijska vloga Naše besede, ki je nedvomno za teden dni združila veliko število mladih v dvorani Doma JLA in Cankarjevega doma. Mladi so v tem tednu dobesedno natrpali dvorano vsak večer – s čimer se Vrhnika ne more vselej pohvaliti. Mlada publika je tokrat, kar zadeva moralne podpore in občutka pripadnosti svoji

organizaciji, prav gotovo položila izpit. Izpit so seveda položili tudi organizatorji prireditev, saj je prav gotovo tudi njihova zasluga, da je bilo toliko mladega občinstva ...»

- 9 Tekmovanje klubov, zlasti pa organizacijskaurreditvev področij delovanja mladih je bilo med osnovnimi usmeritvami 9. kongresa ZSMS, ki je od 2. do 4. oktobra potekal v Moravcih pri Mur-ski Soboti. 540 delegatov, ki so zastopali 380 000 slovenskih mladink in mladincev, je na kongre-su sprejelo statut ZSMS ter resolucijo o nadaljnji vlogi in akcijah mlade generacije pri gradnji samoupravne socialistične družbe. Z neposrednim angažiranjem, s požrtvovalnim delom v procesih družbenega upravljanja se naj mladi tvor-no vključujejo v uveljavljanje delegatskega sistema kot obliko neposrednega odločanja delovnih lju-di. (Vir: ZSMS – enotna, učinkovita in akcijsko sposobna razredna fronta mladih ljudi; Naša sku-pnost, str. 12, 28. september 1976.)
- 10 V različnih številkah se pojavljajo različno zapi-sani pridevniki, izpeljani iz imena Verd; verdski, verjanski ... pa tudi prebivalci Verda; Verdjani, Verjani ...
- 11 Drašler, Janez, 1975: Le čevlje sodi naj kopitar. Naš časopis 18, str.12

»Mladi v Verdu spet igrajo. Da jim ne bi tako kot lani kdo spet očital starokopitnosti (seveda upra-vičeno), so posegli po sodobni temi. Na odru se gredo nebesa in TOZD hkrati. Vse so stlačili v isti koš; še sreča, da ne oni, ampak avtor komedije v desetih slikah Miro Štefanec. Poskušajo, se tru-dijo in se gredo amaterski teater. Mladi so, lah-ko bi jih zaneslo na stranpota. Pa jih ni. Vsi za enega, eden za vse! To je njihovo geslo pri delu v »Domu«. Delajo, študirajo, se zabavajo in se gredo teater; najslabši, slab, povprečen, še kar, dober, najboljši, odličen. Kdo pa ve? Gredo se pač, kljub temu, da gre vsa stvar vede ali nevede mimo tistih, ki bi morali jasno in glasno pove-dati, kakšno je njihovo delo, ga kritično oceniti, kolikor se pač da, ali kolikor je kdo sposoben oceniti, da bi mladi vedeli pri čem so, kajti kljub treznosti in samokritičnosti, ki je je v njih dovolj, tega ne vedo. Vrtijo se v začaranem krogu bolj ali manj vmestnih pripomb ljudi, ki so izrazili svoje mnenje o delu dramske skupine iz Verda zgolj z eno ali dvema besedama. Tako je, brez ocene ni napredka. Da pa se vsi ne razumejo na – da ne rečem na gledališče, ampak na igranje, je pa tudi povsem jasno. Kar pa je takih, ki vedo, kaj je odrsko delo, pa je njihova beseda seveda kritična. Prav to, da tisti, ki bi morali spregovoriti molčijo, pa mlade iz Verda najbolj boli. Boli jih že nekaj časa, že nekaj let. Zanje je velika nagrada, da lju-dje polno zasedajo dvorane, kjerkoli se pojavijo,

da jih publika pozdravi, jih sprejme, jim zaplo-ska, sledi predstavi, se nasmeji ali se zamisli ob dogajanjih na odru. Da, veseli so, da jih preprosti ljudje bolj ali manj razumejo; boli pa jih, da ne slišijo kritične ocene od ljudi, posameznikov, ki bi jih moralo zanimati, kaj ti mladi počno. Pa gre vse to mimo njih nevede, (ker ne berejo plaka-tov), ali vede s pridruženim nasmehom in mislijo, češ spet nekaj »špilajo«. Morda mislijo, da igrajo zase, morda ne vedo, da jih ljudje pridejo gledat in poslušat. Motijo se in krivični so. Kolikšna pa je ta njihova krivda, naj premislijo sami.«

- 12 Javna radijska oddaja, kviz za mladino.
- 13 Naselje delavskih hiš, ki so bile postavljene v času gradnje avtoceste Vrhnika–Razdrto na pre-lomu 60. in 70. let 20. stoletja.
- 14 Danes je na tem mestu na levi strani res žaga že propadlega podjetja LIKO, na desni strani pa niso nikdar gradili stanovanj, vrtca in trgovine, pač pa računalniški oddelek že ukinjenega podjetja LIKO PRIS in nov Gasilski dom in Dom KS Verd.
- 15 S. S. 1999: Tradicionalni gozdni smuk Češnjica 99. Naš časopis št. 252. str. 32: »... Pred začetkom starta je Franc Turk povedal nekaj o zgodovini smuka: Prvi smuk smo imeli leta 1939, ko je na-stopilo od 20 do 30 mlajših fantov domačinov, ki so si upali spustiti po ozki smučini, ki je izgledala kot bob steza. Kmetje so namreč s Češnjice vozili hlode in tako umetno naredili ozko smuk progo. Starejši Verjani so organizirali tekmo, mi, mlajši pa smo se spustili po progi. Seveda nismo imeli takšne smučarske opreme kot sedaj, zato smo na nekaterih mestih palice dali med noge in tako smo »bremzali« v dolino. Tudi sankali smo se po tej progi, tako da so bile zimske radosti nas mla-dih res potešene. Prvi zmagovalec smuka je bil Frenk Jeran, drugi čas pa sem dosegel sam.«
- 16 Rudolf Hribnik-Svarun, slovenski general, komunist, prvoborec, partizan, zgodovinar, politik in narodni heroj, * 10. april 1921, Horjul, † 10. januar 2002, avtocesta pri Logatcu.
- 17 Zaradi poškodb in dotrajanosti starega mostu je bila Ljubija nekaj let premoščena z mobilnim vo-jaškim mostom z zelo strmimi klančinami. Med gradnjo novega mostu je bil organiziran obvoz po znova odprti prastari cesti, ki jo je pod obronki Javorča zagradila pred leti Parketarna Verd.
- 18 Malavašič, Ivan, 1978: Oktet »Kašča« iz Verda – oktet mladih, Naš časopis 40.

»Verd. Kraj pri Vrhniki, tik onkraj Ljubljane, ki se stiska pod novim viaduktom avtoceste in mu temnozeleno vode iz Retovja šumljajo skrivno-sne napeve iz notranjskega podzemlja. Ta kraj je že od nekdaj znan po dobrih pivcih. Tudi sedaj,

pod okriljem Parketarne, tu že vrsto let uspešno deluje dober moški pevski zbor. Sredi vasi stoji stara kašča, ki jo kanijo preurediti v razstavni prostor in galerijo in ob rojstnih hišah Petkovška in Sternena bo nov kulturni pomnik. Nič čudnega torej, da so mladi pevci iz Verda, ki so ustanovili moški oktet, temu dali ime Kašča. Oktet je bil ustanovljen na pobudo Janeza Drašlerja, ki poje kar v več zborih, med drugim tudi pri Komornem zboru RTV Ljubljana in pri Akademskem pevskem zboru Tone Tomšič. Takoj po ustanovitvi so začeli z resnim delom. Vaje imajo dvakrat tedensko. Uči jih kar član okteta, prvi tenorist Mitja Drašler, ki jih uči note, Janez Drašler, prav tako prvi tenorist, pa skrbi za tehnično obdelavo. Poleg prvih dveh tenoristov pojejo še: Jernej Drašler in Slavko Žilavec, ki prepevata drugi tenor, prvi bas pojo Urban Žirovnik, Bojan Martinšek in Francelj Modrijan. Podlago, ki se ji pravi drugi bas, pa imata na skrbi Tone Furlan in Bojan Kuhec. Če fante preštejemo vidimo, da jih prepeva v oktetu devet, torej je to nonet, za te pa je značilna ženska zasedba. Pri večini pesmi, ki jih mladi Verjani prepevajo, pa ima baritonist solo in tako še vedno ostane v bistvu oktet in prav v taki zasedbi zveni pesem najlepše. Glavni poudarek v svojem programu so fante namenili narodni, zlasti koroški pesmi. Vadijo in pojo pa tudi umezne, latinske (Gallus) in moderne pesmi. Njihova želja pa tudi je, da bi nastopali z lastnimi skladbami. Ker imajo v svojih vrstah tudi skladatelja, to je Mitja Drašler, se jim bo ta želja prav gotovo kmalu uresničila. Fantje pa ne le, da pridno vadijo, temveč tudi pridno nastopajo. Tako so že jeseni leta 1976 v tednu Komunistična z naslovom »Človek, delo, kultura« nastopili v vseh krajevnih skupnostih v občini, ko so na zanimiv in izredno uspešen način prepletili slovensko narodno pesem in Cankarjevo besedo. Tudi v sosednji Italiji, v pobratenem mestu Gonarsu, je že zvenela njihova pesem, pa na srečanju oktetov v Šentjernej, kjer so strokovnjaki pohvalili njihovo petje, pa na mnogih manifestacijah in proslavah v občini. Povsod, kamor so jih že povabili ali jih še bodo, bo iz mladih grl zazvenela njihova pesem. Seveda, tudi načrte imajo; snemanje na RTV in pa samostojni koncert, na katerem bodo pokazali ne le svojo kvaliteto, ampak tudi ljubezen do slovenske pesmi, s tem pa tudi ljubezen do svojega naroda, ki ljubi to pesem in bo ob njihovem petju deležen tiste tihe, tople in le dobrim ljudem dostopne sreče. Številni so okteti, ki prepevajo po Sloveniji. Lepo je to in tega smo lahko veseli. Še bolj pa smo lahko veseli tega, da pri nas prepeva oktet mladih, ki s svojim delom dokazujejo in potrjujejo, da bo slovenska pesem živel tudi med prihodnjimi rodovi, da je ne bodo spodrinile tuje melodije. Kajti pesem, ki se rodi v srcih ljudi tistega naro-

da, ki je v svojem zgodovinskem nastajanju veliko prestal, se trdno bojeval s potujočevalci za svoj obstoj in v tem boju tudi zmagal, je večna. Pesem je spremljala junake v boj, delavce pri delu, ljudi v veselih in žalostnih trenutkih. Naj nas ta pesem spremlja tudi v prihodnjih sončnih dneh, v katere verujemo! Zato odprimo svoja srca na stečaj pesmi, ki jo med nas prinašajo mladi iz Verda!»

- 19 Škof, Zvone: Vremena Kranjcem bodo se zjasnila ali razmišljanje ob sedanjih amaterski krizi. Okenice 6, str. 5.
- 20 Nekdanja »šubička«, danes Gimnazija Jožeta Plečnika, Šubičeva 1. Ljubljana.
- 21 NNNP je bila obrambna akcija, v kateri so slovenske občine preizkušale svojo usposobljenost, čvrstost in enotnost in vse oblike obrambnih aktivnosti. Pri akciji naj bi sodelovale vse oblike ljudske obrambe in družbene samozaščite, enote teritorialne obrambe in JLA.
- 22 V. J., 1980: Dan mladosti v Verdu. Naš časopis 65, str. 4.

»Dan mladosti smo letos proslavljali kakor vsako leto, vendar brez ljubelega tovariša Tita, našega vodje in vzornika. Prav to je vse mlade zavezovalo, da so bile vse majske slovesnosti predvsem delovne in tako je bilo tudi v Verdu. Ta dan so mladinci sprejeli svoje vrstnike iz delovne organizacije Sap-Viator. Skupaj so obiskali nekaj spomenikov v KS Verd, znanih po dogodkih v NOB. Na kurirski postaji TV-17 so jih sprejeli partizanski kurirji, le ti so jih seznanili z življenjem in delom kurirjev med NOB. Ob svojem prazniku so mladi pripravili tudi fotografsko razstavo s kulturnim programom. Na razstavi so prikazali svoje delo zadnjih nekaj mesecev. Videli smo, da so mladi pošteno zavihali rokave in pokazali kaj vse zmorejo in znajo. V tem času niso bili aktivni samo na kulturnem in športnem področju, marveč so veliko pozornost posvetili tudi mladinskemu prostovoljnemu delu, obujanju revolucionarnih tradicij ter vključevanju mladih iz vseh delov KS v enotno in močno osnovno organizacijo. Pripravili so tudi prijateljsko nogometno srečanje, kjer sta se pomerili ekipi Verda in Bistre, dan pa so zaključili z družabnim večerom v združenem domu.
- 23 Hladnik, Gabrijel, 1980: Robinzoni – zakaj potice. Naš časopis 65, 1980, str. 8.
- 24 M. R.: Odprta galerija Kašča. Naš časopis št. 76, str. 6, maj 1981.
- 25 Razgovor je vodil Niko Nikolčič.
- 26 Po naftni krizi leta 1979 je nastopila globalna recesija in drastičen dvig obrestnih mer je nekdanjo Jugoslavijo in večino nerazvitih držav pahnil

v dolžniško krizo. Pod predstvom Milke Platinic je leta 1982 nastopila stabilizacija – obdobje varčevalnih ukrepov redukcija električne energije, nafte, pomanjkanje pralnega praška, kave in drugih luksuznih surovin.

- 27 Kurirčkova pošta varno preko preprek: Kurirčkovo torbo, ki so jo naši pionirji prevzeli od pionirjev iz Logatca na TV-17, so štiri dni uspešno prenašali po skrivnih kurirskih poteh v naši občini. Na TV-17, kjer so prevzeli torbo, je bilo slovesno kot že dolgo ne. Zbrali so se številni pionirji in borci-kurirji, ki so mladim spregovorili o pomenu, delu in boju nekdanjih kurirjev na TV-17. Nato so pionirji ponesli na Drčo k spomeniku, kjer so počastili spomin padlim, nato pa preko Močilnika in Mirk pred dom JLA na Vrhniko. Tu so jih pričakali številni pionirji in občani. Zbranim je spregovorila članica predsedstva OK ZSMS Maja Kajdiš. Po kulturnem programu so podelili knjižne spominske nagrade pionirjem, ki pišejo proste spise o vstaji in narodnoosvobodilnem boju v naši občini. Z osrednje občinske prireditve so pošto preko Retovja prenesli v Parketarno v Verd, kjer so jo mladinci prejeli v čuvanje in prenočevanje.

Naslednje jutro so jo v Bistri od pionirjev Cankarjeve šole prevzeli borovniški pionirji, ki so jo preko vseh preprek prinesli pred šolo v Borovnici, kjer je bila proslava, in pionirjem podeljene spominske knjižne nagrade. Nato so torbo ponesli na Breg in Pako in jo izročili mladincem iz Fenolita, ki so jo uspešno čuvali preko noči. Zjutraj so jo borovniški pionirji ponesli do Kamina, kjer so pionirjem priskočili na pomoč ribiči in jo popeljali na drugi breg Ljubljane ter jo izročili pionirjem iz Bevk, ki so torbo ponesli do šole in pripravili proslavo. Potem pošta nadaljuje pot na Log, kjer ji pionirji pripravijo sprejem. Prenoci. Naslednje jutro krene mimo domačije heroinje Marije Kucner na Drenov Grič, kjer tudi prenoči.

Z Drenovega Griča je po skrivnih poteh prišla v Ligojno, kjer so jo naši pionirji na Razpotju predali pionirjem iz Horjula ... Naš časopis, št. 76, junij 1981, str. 4.

- 28 Tatjana Oblak Milčinski: Kulturno življenje Verda in Verjanov v 20. stoletju, Vrhniški razgledi 9, str. 204 do 233.

- 29 Po pripovedovanju Mirka Oblaka.

- 30 Po pripovedovanju Mirka Oblaka so želeli mladi s predavanjem ozavešiti sebe in starše, ki so večinoma dvomili v spodobno in odgovorno obnašanje na mladinskih akcijah.

- 31 Dobrovoljc, Andrej, 1983: Okence. Naš časopis 100, str. 12.

- 32 Dobrovoljc, Andrej, 1983: Pozimi bo v Verdu živahno. Naš časopis 102.

»Poletje je minilo. V tem obdobju OO ZSMS Verda ni organizirala nobenih posebnih aktivnosti, saj je večina mladih po svoje preživljala počitnice. Prve dni septembra pa so se naši mladinci udeležili teka in kolesarjenja v Logatcu. Z njimi je odšlo tudi nekaj mladincev, ki so jih na tekmovanju bodrili. Dosegli pa so tudi velik uspeh, saj je bil Mirko Oblak tretji v kolesarski preizkušnji, v teku po ulicah Logatca pa sta Branka Rihar in Boris Drašler zmagala v svojih kategorijah. Prvi sestanek v jesenskem obdobju smo imeli v začetku septembra. Tu smo si zastavili nove naloge, ki naj bi jih uresničili tja do novega leta ter analizirali minulo delo. Največji problem, ki smo ga skušali rešiti na tem sestanku, se je nanašal na potek klubskih dejavnosti. Šibka točka je prav gotovo čiščenje prostorov po končanih aktivnostih, ki pa smo ga vsaj začasno odpravili, saj se doslej nobena metoda ni ravno dolgo obnesla. Sestavili smo tudi program, ki se bo odvijal ob zimskih večerih. Tja smo uvrstili razna predavanja z diapozitivi, glasbeni večer, kvize in podobno. Organizirali bomo tudi plesne vaje, saj je med nami veliko interesentov. Celo zimo pa bodo v domu potekale razne interesne dejavnosti, kot so namizni tenis, šah in podobno. 29. in 30. novembra bomo organizirali še prvenstvo Verda v namiznem tenisu in šahu. Hkrati s klubsko bo tekla tudi kulturna dejavnost. Tako bomo priredili proslavo ob Dnevu republike, na koncu tega obdobja pa še prireditev za naše najmlajše vaščane – proslavo ob Dedku Mrazu. Poleg vseh teh nalog nas ob dobrih snežnih razmerah čaka organizacija gozdnega smuka Češnjica, pri katerem pa nam bodo morali priskočiti na pomoč tudi starejši občani. Iz vsega tega je razvidno, da bo življenje v domu KS v zimskem času zelo pestro. Začrtali smo si zahteven program, ki pa ga bomo lahko uresničili le z dobrim delom in aktivnim sodelovanjem vseh mladincev.«

- 33 Krpan je ime za zgbni avtobus mestnega in pri-mestnega prometa.

- 34 Tamara Troha: Se bodo lastovke še vrnille. Okence 15, str. 15.